

X kadencja

KANCELARIA SEJMU

Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **KOMISJI EDUKACJI, NAUKI
I MŁODZIEŻY**
(NR 23)
z dnia 26 czerwca 2024 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży (nr 23)

26 czerwca 2024 r.

Komisja Edukacji, Nauki i Młodzieży, obradująca pod przewodnictwem poseł **Krystyny Szumilas (KO)**, przewodniczącej Komisji, zrealizowała następujący porządek dzienny:

– rozpatrzenie i zaopiniowanie dla Komisji Finansów Publicznych sprawozdania z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2023 r. (druk nr 425) wraz z analizą Najwyższej Izby Kontroli (druk nr 464) w zakresie:

- 1) części budżetowej 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka:
 - a) dochody i wydatki,
 - b) wynagrodzenia w państwowych jednostkach budżetowych,
 - c) dotacje podmiotowe i celowe,
 - d) programy wieloletnie w układzie zadaniowym,
 - e) środki europejskie na finansowanie projektów;
- 2) agencji wykonawczych:
 - a) Narodowego Centrum Badań i Rozwoju,
 - b) Narodowego Centrum Nauki;
- 3) państwowych osób prawnych:
 - a) Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej,
 - b) Centrum Łukasiewicz,
 - c) Akademii Kopernikańskiej;
- 4) części budżetowej 67 – Polska Akademia Nauk:
 - a) dochody i wydatki,
 - b) dotacje podmiotowe i celowe;
- 5) części budżetowej 90 – Akademia Kopernikańska:
 - a) wydatki,
 - b) dotacje podmiotowe i celowe;
- 6) części budżetowej 30 – Oświata i wychowanie:
 - a) dochody i wydatki,
 - b) wynagrodzenia w państwowych jednostkach budżetowych,
 - c) dotacje podmiotowe i celowe,
 - d) środki europejskie na finansowanie projektów;
- 7) państwowej osoby prawnej – Instytutu Rozwoju Języka Polskiego im. Świętego Maksymiliana Marii Kolbego;
- 8) części budżetowej 83 – Rezerwy celowe poz. 29.

W posiedzeniu udział wzięli: **Marek Gzik** sekretarz stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego wraz ze współpracownikami, **Joanna Mucha** sekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej wraz ze współpracownikami, **Tomasz Rabiej** naczelnik Wydziału Oświaty, Nauki i Szkolnictwa Wyższego w Departamencie Finansowania Sfery Budżetowej Ministerstwa Finansów wraz ze współpracownikami, **Ilona Kielan-Glińska** p.o. wicedyrektor Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego Najwyższej Izby Kontroli wraz ze współpracownikami, **dr hab. Witold Mazurek** dyrektor Biura Akademii Kopernikańskiej wraz ze współpracownikami, **prof. Krzysztof Józwiak** dyrektor Narodowego Centrum Nauki wraz ze współpracownikami, **dr Urszula Starakiewicz-Krawczyk** dyrektor Instytutu Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego wraz ze współpracownikami, **Wiesław Skwarko** wiceprezes Centrum Łukasiewicz wraz ze współpracownikami, **Piotr Sadowski** dyrektor zarządzający Narodowego Centrum Badań i Rozwoju wraz ze współpracownikami, **Monika Kallista** kanclerz Polskiej Akademii Nauk wraz ze współpracownikami, **prof. dr hab. Grażyna Borkowska** wiceprzewodnicząca Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego, **prof. dr hab. Zbigniew Marciniak** doradca przewodniczącego Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, **dr Elżbieta Stokowska-Zagdan** zastępca przewodniczącego Konferencji Rektorów Publicznych Uczelni Zawodowych oraz **Julian Srebrny** wiceprzewodniczący Komisji Zakładowej Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” Uniwersytetu Warszawskiego.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Marta Artymińska**, **Agnieszka Kalinowska-Wójcik** i **Adrian Maćkiewicz** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dzień dobry państwu.

Otwieram posiedzenie Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży.

Witam członków Komisji i zaproszonych gości.

Stwierdzam kworum.

Witam na dzisiejszym posiedzeniu pana ministra Marka Gzika, sekretarza stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Witam przedstawicieli Najwyższej Izby Kontroli – panią Ilonę Kielan-Glińską, wicedyrektora departamentu Najwyższej Izby Kontroli. Witam pracowników ministerstwa, witam przedstawicieli świata nauki, witam stronę społeczną, witam panie i panów posłów.

Porządek dzienny dzisiejszego posiedzenia obejmuje rozpatrzenie i zaopiniowanie dla Komisji Finansów Publicznych sprawozdania z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2023 r. (druk nr 425), wraz z analizą Najwyższej Izby Kontroli (druk nr 464) w zakresie działania Komisji. Czy są uwagi do porządku dziennego dzisiejszego posiedzenia? Nie słyszę. Stwierdzam, że porządek został przejęty.

Przypominam, że zgodnie z art. 106 ust. 2 regulaminu Sejmu Komisja przekazuje Komisji Finansów Publicznych stanowiska zawierające wnioski oraz opinie wraz z uzasadnieniem.

Przystępujemy do realizacji porządku dziennego.

W pierwszej kolejności rozpatrzmy i zaopiniujemy sprawozdania z wykonania budżetu państwa w zakresie części budżetowej 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, agencji wykonawczych: Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, Narodowego Centrum Nauki, państwowych osób prawnych: Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej i Centrum Łukasiewicz. Proszę o zabranie głosu sekretarza stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego pana ministra Marka Gzika.

Sekretarz stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego Marek Gzik:

Pani przewodnicząca, Wysoka Komisjo, szanowni państwo, stosownie do porządku obrad Wysokiej Komisji przedstawię informacje dotyczące wykonania ustawy budżetowej w roku 2023 w zakresie części związanej ze szkolnictwem wyższym i nauką.

Dochody i wydatki budżetowe. Dochody w ustawie budżetowej na rok 2023 w części 28 zaplanowano w wysokości 64 400 tys. zł, wykonano natomiast na poziomie 228 000 tys. To daje 355,3%, głównie w dziale 730, w kwocie 212 800 tys. zł. Dochody w głównej mierze pochodziły z tytułu zwrotu niewykorzystanych środków z jednostek objętych umowami z NCBiR oraz NCN, a także zwrotu niewykorzystanej dotacji przeznaczonej

na działalność dydaktyczną i badawczą oraz działalność inwestycyjną jednostek systemu szkolnictwa wyższego i nauki.

Wydatki w ustawie budżetowej na rok 2023 w części 28 zaplanowano w pięciu działach budżetowych – wydatki w łącznej kwocie 25 631 300 tys. zł. Zmiana ustawy budżetowej na rok 2023 zwiększyła planowane wydatki tej części budżetowej o 186 500 tys. zł w zakresie wydatków bieżących, z przeznaczeniem na jednorazowe wypłaty wynagrodzeń w 2023 r. dla nauczycieli akademickich oraz pracowników państwowej sfery budżetowej. W konsekwencji wspomnianego zwiększenia plan wydatków na podstawie ustawy o zmianie ustawy budżetowej dla części 28 stanowi łącznie kwotę 25 817 800 tys. zł. W trakcie trwania roku budżetowego plan wydatków zwiększono łącznie o 14 900 tys. zł – do wysokości 25 832 700 tys. zł. Do tej kwoty w ramach środków budżetu państwa... I tu była kwota jeszcze dodatkowa, związana również z budżetem Unii Europejskiej, i ta kwota stanowiła 79 400 tys. zł. Ponadto ówczesny minister... Pozwolę sobie jeszcze wspomnieć o tym, że mówimy o roku 2023 i ministerstwo wówczas funkcjonowało jako Ministerstwo Edukacji i Nauki. Ale tu, jeżeli chodzi o decyzję z 1 grudnia 2023 r. minister, wówczas edukacji i nauki, w budżecie w części 28 dokonał blokady środków w kwocie 47 700 tys. zł.

Wykonanie wydatków w 2023 r. wyniosło łącznie 25 631 400 tys. zł, co stanowiło w ujęciu procentowym 99,2% planu po zmianach. Z tego w ramach środków budżetu państwa kwota stanowiła 25 564 200 tys. zł i z budżetu Unii Europejskiej – 67 200 tys. zł. Podobnie jak w przypadku dochodów zasadniczą część zrealizowanych wydatków w części 28 stanowiły wydatki w dziale 730 – Szkolnictwo wyższe i nauka. To było 25 192 700 tys. zł, co stanowiło 98,3% ogółu wydatków. W tej części w zakresie działu 730 zrealizowano: wydatki bieżące, dotacje, subwencje, świadczenia na rzecz osób fizycznych, wydatki bieżące jednostek w kwocie 24 296 000 tys., wydatki majątkowe krajowe – to było 769 600 tys. zł, wydatki na realizację projektów Unii Europejskiej – łączna kwota 127 100 tys. zł i tutaj mamy 63 500 tys. zł w ramach współfinansowania krajowego oraz 63 700 tys. zł ze środków Unii Europejskiej. Największy udział w zrealizowanych wydatkach bieżących miała grupa wydatków dotacji i subwencji – to jest kwota 23 255 400 tys. zł. W tym tylko na subwencję z budżetu na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego i badawczego dla jednostek zaliczanych i niezaliczanych do sektora finansów publicznych przeznaczono kwotę 17 995 500 tys. zł.

W pozostałych czterech działach budżetowych zrealizowano wydatki w kwocie 438 700 tys. zł. Z tego w dziale 750 – Administracja publiczna kwota 90 600 tys., 752 – Obrona narodowa kwota 300 000 tys. na wydatki w zakresie badań naukowych lub prac rozwojowych na rzecz obronności, w tym projekty badawcze, celowe i rozwojowe, część 851 – Ochrona zdrowia to kwota 1100 tys. zł, 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego kwota 47 000 tys., z przeznaczeniem na wydatki bieżące związane z obsługą Centrum Nauki Kopernik i Narodowego Muzeum Techniki.

Dotacje przedmiotowe i celowe. Szanowni państwo, w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka na dotacje podmiotowe według planu po zmianach na rok 2023 przeznaczono środki w wysokości 2 020 300 tys. zł, które zostały zrealizowane w wysokości 2 003 400 tys. zł, to jest 99,2% w tym zakresie. I to były kwoty przeznaczone na: Narodowe Centrum Nauki – 38 200 tys. zł, to stanowiło 95,2%, Narodową Agencję Wymiany Akademickiej (NAWA) – 18 700 tys., to było 100%, jednostki systemu szkolnictwa wyższego – 1 924 000 tys., co stanowiło kwotę 99,2%; Krajową Reprezentację Doktorantów – to jest 700 tys. zł, w 100% wydatkowana, Parlament Studentów Rzeczypospolitej Polskiej – 1 200 tys. zł i to również 100%, Centrum Nauki Kopernik – 11 400 tys. zł, to stanowiło kwotę 100%, Centrum GovTech – 5900 tys. zł i to 99,9%, Instytut Badań nad Renesansem i Barokiem im. Jana i Piotra Kochanowskich – 31 tys., to była kwota 15,4%, Narodowe Muzeum Techniki – 3300 tys. zł i to było 99,9%.

W części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka na dotacje celowe według planu po zmianach na rok 2023 przeznaczono środki w wysokości 4 072 700 tys. zł, które zostały zrealizowane w wysokości 3 956 900 tys. zł – to było w sumie 97,2%. Z podziałem na poszczególne instytucje: Narodowe Centrum Nauki – 1 392 000 tys., Narodowe Centrum Badań i Rozwoju – 753 900 tys. zł, NAWA – 161 800 tys. zł, jednostki systemu szkolnictwa wyż-

szego – 998 200 tys. zł, Fundusz Kredytów Studenckich – 32 500 tys., Centrum Łukasiewicz – 1000 tys., Instytut Sieci Badawczej Łukasiewicz – 14 800 tys. zł, jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych, fundacji i stowarzyszeń oraz pozostałych jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych – 192 700 tys. zł, Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy – 86 600 tys. zł, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, z przeznaczeniem na działanie obronne – 300 000 tys., Centrum Nauki Kopernik – 21 800 tys. zł, Centrum GovTech – 39 tys., Narodowe Muzeum Techniki – 4500 tys. zł.

Szanowni państwo, programy wieloletnie. Na realizację dwóch programów wieloletnich w 2023 r. zaplanowano środki w wysokości 132 800 tys. zł, które zostały zrealizowane w wysokości 132 800 tys. zł, czyli w 100%. Na „Program poprawy bezpieczeństwa i warunków pracy – VI etap” wydatkowano 13 000 tys., program „Uniwersytet Warszawski 2016–2027” – kwotę 119 800 tys. zł. Program „Wieloletni rządowy program poprawy bezpieczeństwa i warunków pracy – VI etap”, obowiązujący w latach 2023–2025, został ustanowiony na podstawie uchwały Rady Ministrów z 20 września 2022 r. Program wieloletni natomiast, proszę państwa, pod nazwą „Uniwersytet Warszawski 2016–2027” był realizowany na podstawie uchwały Rady Ministrów z 3 listopada 2015 r. i zakończenie zostało wydłużone z 2025 r. na 2027 r. W 2023 r. program wieloletni Uniwersytet Warszawski był realizowany w funkcji 10 „Szkolnictwo wyższe i nauka”, 10.1 „Zarządzanie systemem szkolnictwa wyższego i nauki, w podzadaniu 10.1.2 „Utrzymanie i rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego i nauki”, działanie 10.1.2.2 „Rozwój infrastruktury związanej z kształceniem”. W okresie sprawozdawczym zrealizowano dwanaście zadań inwestycyjnych polegających na modernizacji, przebudowie istniejących budynków Uniwersytetu Warszawskiego lub budowie nowych gmachów.

Szanowni państwo, środki europejskie na finansowanie projektów. Na realizację wydatków finansowanych i współfinansowanych z udziałem środków Unii Europejskiej w ustawie budżetowej na 2023 r. zaplanowano w części 28 kwotę 165 000 tys. W toku realizacji budżetu plan ten został zmniejszony o 15 000 tys. – do 150 000 tys. Łącznie na finansowanie i współfinansowanie projektów z udziałem środków Unii Europejskiej wydatkowano 131 000 tys. zł, co stanowiło 87,3% zaplanowanych, z tego w tym zakresie programy operacyjne to 74 200 tys. zł: „Inteligentny rozwój” – 25 500 tys., „Wiedza, edukacja, rozwój” – 48 300 tys. zł, „Polska cyfrowa” – 300 tys., „Pomoc techniczna” – 73 tys. zł; współfinansowanie ze środków budżetu państwa projektów realizowanych w ramach regionalnych programów operacyjnych – kwota 11 700 tys. zł – i projektów realizowanych w ramach programów Unii Europejskiej współfinansowanych ze środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi – i tu mamy kwotę 405 100 tys. zł.

Plany finansowe agencji wykonawczych będących pod nadzorem naszego ministerstwa. W pierwszej kolejności Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. W roku 2023 nadzór nad tą instytucją sprawował minister właściwy dla rozwoju regionalnego. Wydatki ogółem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w roku 2023 w ramach części 28 wyniosły łącznie 1 053 900 tys. zł. W 2023 r. w części 28 Narodowe Centrum Badań i Rozwoju przede wszystkim finansowało: programy strategiczne, programy dotyczące badań aplikacyjnych, programy międzynarodowe, programy dotyczące wsparcia rozwoju kadry naukowej. I tu mamy program „LIDER”, programy dotyczące prac rozwojowych oraz komercjalizacji, projekty w ramach programu wieloletniego pod nazwą „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy – VI etap”, okres realizacji: lata 2023–2025, i realizację zadań na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa. Największe wydatki zostały poniesione na realizację zadań na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa.

Kolejna instytucja, szanowni państwo – Narodowe Centrum Nauki. Przychodami centrum są dotacje otrzymane z budżetu państwa na realizację zadań ustawowych oraz na pokrycie bieżących kosztów i dofinansowanie inwestycji związanych z zarządzaniem wykonywanymi zadaniami oraz przychody uzyskiwane z innych źródeł, w tym środki przekazywane przez krajowe i zagraniczne podmioty finansujące programy badawcze.

Wydatki ogółem Narodowego Centrum Nauki w roku 2023 wyniosły 1 501 500 tys. zł, w tym na realizację zadań ustawowych przeznaczono środki w wysokości 1 454 200 tys. zł, co stanowiło 96,8% wydatków ogółem. W ramach prowadzonej działalności NCN finansowo-

wało przede wszystkim realizację badań podstawowych w formie projektów badawczych, w tym finansowanie zakupu lub wytwarzania aparatury naukowo-badawczej niezbędnej do realizacji projektów „OPUS”, „SONATA BIS”, „ARTIQ”; mających na celu stworzenie unikatowego warsztatu naukowego lub powołanie nowego zespołu naukowego – i tu mamy: „PRELUDIUM”, „PRELUDIUM BIS” i „SONATA”; i również projekty dla doświadczonych naukowców mające na celu realizację pionierskich badań naukowych, w tym interdyscyplinarnych, ważnych dla rozwoju nauki – i tu mamy program „MAESTRO”; inne badania naukowe: „MINIATURA”, „Polskie powroty”, „Profesura”; współpracę międzynarodową i zadania zlecone przez ministra właściwego dla spraw szkolnictwa wyższego – to są programy badań podstawowych: „SONATINA”, Dioscuri oraz partnerstwo EOSC.

Planowane finanse państwowych osób prawnych. I tu mamy Narodową Agencję Wymiany Akademickiej. Przychodami, szanowni państwo, agencji są głównie dotacje celowe na realizację zadań agencji, w tym na współfinansowanie projektów z udziałem środków europejskich, dotacje podmiotowe budżetu państwa przeznaczone na dofinansowanie bieżącej działalności, celowe – na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji dotyczących obsługi realizacji zadań agencji.

Wydatki ogółem NAWA wyniosły w 2023 r. 236 300 tys. zł, w tym na realizację zadań ustawowych przeznaczono środki 209 400 tys., co stanowiło 88,6% wydatków ogółem. W roku 2023 agencja realizowała 56 działań, w tym 28 programów własnych, w tym 2 współfinansowane ze środków pomocy rozwojowej oraz 5 finansowanych z programu POWER, 21 zadań zleconych głównie przez ministra właściwego dla spraw szkolnictwa wyższego i nauki. Środki przeznaczone zostały m. in. na następujące programy: „Polskie powroty – NAWA”, „Bekker NAWA”, „Welcome to Poland – NAWA”, „STER NAWA”, „Anders NAWA”, „SPINAKER NAWA”, „Solidarni z Ukrainą”.

Kolejna instytucja, szanowni państwo – Sieć Badawcza Łukasiewicz, którą tworzą Centrum Łukasiewicz oraz instytuty działające w ramach sieci. Centrum Łukasiewicza działa na podstawie ustawy z 21 lutego 2019 r. o Sieci Badawczej Łukasiewicz. Centrum zostało powołane do planowania i koordynowania badań naukowych i prac rozwojowych prowadzonych przez instytuty Sieci Badawczej Łukasiewicz szczególnie ważnych dla realizacji polityki gospodarczej i innowacyjnej państwa określonej w strategiach rozwoju oraz dla realizacji polityki naukowej państwa.

Przychody centrum w 2023 r. to były głównie dotacje, subwencje otrzymane z budżetu państwa oraz środki uzyskane z tytułu wykupu nieodpłatnie otrzymanych skarbowych papierów wartościowych. Wydatki ogółem Sieci Badawczej Łukasiewicz w 2023 r. wyniosły łącznie 78 500 tys. zł. Centrum Łukasiewicz w 2023 r. finansowało w ramach otrzymanej od ówczesnego ministra edukacji i nauki subwencji zadania związane z bieżącą działalnością centrum, w tym wynagrodzenia osobowe pracowników. W zakresie dotacji celowej przeznaczonej na inwestycje dokonano zakupów związanych z zapewnieniem odpowiedniej funkcjonalności i bezpieczeństwa infrastruktury IT. W 2023 r. w ramach subwencji przekazanej dla instytutów Sieci Badawczej Łukasiewicz zrealizowano wydatki w kwocie łącznej 371 900 tys. zł. Zgodnie z art. 365 pkt 2a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce instytuty sieci przeznaczyły subwencję na działalność bieżącą, w tym na: rozwój kompetencji badawczych, zatrudnienie kadry i rozwój zawodowy pracowników pionu badawczego, utrzymanie infrastruktury badawczej i informatycznej, działania związane z komercjalizacją wyników badań.

I ostatnia z instytucji – Akademia Kopernikańska. Ma osobowość prawną, powołana do życia na mocy ustawy z 28...

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Przepraszam, panie ministrze, ale Akademię Kopernikańską przy części 90.

Sekretarz stanu w MNiSW Marek Gzik:

Dobrze, a zatem zakończyłem, pani przewodnicząca. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo.

W takim razie poproszę o zabranie głosu panią Ilonę Kielan-Glińską, wicedyrektor Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego Najwyższej Izby Kontroli. Bardzo proszę.

Pełniąca obowiązki wicedyrektor Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego Najwyższej Izby Kontroli Ilona Kielan-Glińska:

Bardzo dziękuję.

Pani przewodnicząca, szanowni państwo, będę miała przyjemność przedstawić wyniki kontroli przeprowadzonych w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Narodowym Centrum Badań i Rozwoju. W moim zespole jest pani Joanna Hołowacz, która przeprowadzała tę kontrolę, oraz pan Piotr Główka, który przeprowadzał kontrolę w Narodowym Centrum Badań i Rozwoju.

Najwyższa Izba Kontroli oceniła pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2023 r. w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka. W wyniku kontroli prawie 16% wydatków z budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich, to jest ponad 4 000 000 tys. zł zbadanych wydatków, stwierdzono, że zostały one poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonych w przepisach o finansach publicznych. Nie stwierdzono niecelowego i niegospodarnego wydatkowania środków.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały w szczególności na: przyznaniu dotacji celowych 20 podmiotom w ramach otwartego konkursu ofert na realizację zadania publicznego pod nazwą „Organizowanie i animowanie działań na rzecz środowiska akademickiego”, pomimo że złożone przez nie oferty nie spełniały kryterium określonego przez ministra; nieprowadzenie ksiąg rejestrowych dla nadzorowanych instytucji kultury, co było niezgodne z § 4 ust. 1 rozporządzenia ministra kultury i dziedzictwa narodowego w sprawie sposobu prowadzenia i udostępniania rejestru instytucji kultury; posługiwanie się w 2023 r. przy obsłudze finansowo-księgowej dysponenta części 28 nieaktualną instrukcją obiegu i kontroli dokumentów, przyjętą w 2012 r., co było nierzetelne; nienaliczeniu należnych odsetek bankowych, co było niezgodne z § 3 ust. 9 zawartej umowy; a także niepodjęciu działań na rzecz umorzenia nieściągalnych należności, w przypadku których istniały podstawy do umorzenia. Jednocześnie chciałabym powiedzieć, że nieprawidłowości te nie miały wpływu na pozytywną ocenę wykonania budżetu państwa.

Jeżeli chodzi o sprawozdania łączne roczne, zostały one sporządzone przez dysponenta części na podstawie sprawozdań jednostkowych. Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej, a stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość i rzetelność sporządzania sprawozdań. Sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

Jeżeli chodzi o księgi rachunkowe dysponenta części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, to były one prowadzone prawidłowo, z zachowaniem ciągłości i kompletności ewidencji operacji gospodarczych.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami Najwyższa Izba Kontroli wniosowała do ministra nauki w szczególności o: rzetelne ocenianie wniosków złożonych w ramach realizacji cyklicznych zadań publicznych, założenie ksiąg rejestrowych dla nadzorowanych przez ministra nauki instytucji kultury, niezwłoczne zrealizowanie wniosku pokontrolnego NIK sformułowanego po kontroli wykonania budżetu państwa za 2022 r., dotyczącego opracowania aktualnych zasad obiegu i kontroli dokumentów w zakresie obsługi finansowo-księgowej dysponenta, wzmocnienie mechanizmów kontroli zarządczej w celu dochodzenia należnych odsetek bankowych od udzielanych dotacji celowych zgodnie z warunkami zawartych umów, a także zwiększenie nadzoru nad właściwymi komórkami organizacyjnymi ministerstwa w zakresie przygotowywania projektów decyzji umarzających nieściągalne należności.

Jak już powiedziałam, równolegle realizowaliśmy kontrolę w Narodowym Centrum Badań i Rozwoju. Tutaj została sformułowana ocena opisowa. Narodowe Centrum Badań i Rozwoju zrealizowało zaplanowane przychody i koszty w zakresie dotyczącym wykonania planu finansowego na 2023 r. Terminowo sporządziło i przekazało sprawozdania budżetowe i sprawozdania w zakresie operacji finansowych, a dane w tych sprawozda-

niach były zgodne z ewidencją księgową. Stwierdzona nieprawidłowość w zakresie realizacji planu finansowego na rok 2023 dotyczyła niedokonywania przez główną księgową centrum wstępnej kontroli umów lub aneksów przed ich zawarciem przez dyrektora NCBiR lub osoby upoważnione, co było niezgodne z art. 54 ustawy o finansach publicznych. Jednocześnie stwierdzono, że główna księgową dokonywała wstępnej kontroli operacji gospodarczych wynikających z dowodów księgowych. Natomiast w odniesieniu do sporządzania sprawozdań stwierdzono, że w sprawozdaniu Rb-35 nie wykazano kwot w kolumnie „plan” w części dotyczącej planowanych wydatków, natomiast w sprawozdaniu Rb-N błędnie zaliczono jednostki sektora finansów publicznych do grupy podmiotów niefinansowych.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami NIK wnioskowała do dyrektora centrum o wprowadzenie zmian w obowiązujących procedurach i instrukcjach, które zapewniają, że umowy lub aneksy zawierane przez NCBiR oraz wnioski zakupowe, w przypadku których nie jest konieczne zawarcie umowy, będą poddawane wstępnej kontroli przez głównego księgowego w celu potwierdzenia zabezpieczenia środków w planie finansowym przed zaciągnięciem zobowiązania. Kolejny wniosek dotyczył sporządzania sprawozdania Rb-35 w zakresie planowanych wydatków – część B „wydatki”, kolumna „plan” – w szczególności działu, rozdziału i paragrafu, tak aby możliwe było ustalenie poziomu wykonania poszczególnych pozycji wydatków. Wnioskowaliśmy również o podjęcie niezbędnych działań zarządczych ukierunkowanych na rzetelne sporządzenie sprawozdania Rb-N.

Bardzo dziękuję państwu za uwagę.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo, pani dyrektor.

Proszę panią poseł Dorotę Olko o przedstawienie koreferatu i wniosków do opinii Komisji

Poseł Dorota Olko (Lewica):

Pani przewodnicząca, Wysoka Komisjo, zacznę od części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka. Tutaj to, co przedstawiło ministerstwo – sprawozdanie z wykonania budżetu i ta strona wydatków – nie budzi większych wątpliwości. Ale to, co zwróciło moją uwagę, to strona dochodów budżetowych. Tutaj, w tej części, dochody zostały zrealizowane w wysokości około trzyipółkrotnie wyższej, niż zaplanowano w ustawie budżetowej na 2023 r. Najwięcej środków, 79 857 tys., pochodziło przede wszystkim ze zwrotu niewykorzystanych środków z jednostek objętych umowami z NCN oraz z odsetek naliczanych od tych środków. Drugą pod względem wartości pozycję zajmowały wpływy zrealizowane z tytułu zwrotu niewykorzystanych środków z jednostek objętych umowami z NCBiR i analogicznie – z odsetek naliczanych od ośrodków i ze środków bezpośrednio zwróconych przez tę agencję. Kiedy spojrzysz się na te zwroty z Narodowego Centrum Nauki, to one się wydają dosyć duże, bo prawie 80 000 tys. zwróconych środków przy niecałym 1 400 000 tys. wydatków na zadania NCN – to dosyć spora kwota. Chciałabym zapytać: z czego to wynika? Ponieważ ze środowiska akademickiego płyną niekiedy niepokojące sygnały, że wyjątkowo rygorystyczne rozliczanie wykonania grantów z Narodowego Centrum Nauki stało się w pewnym momencie regułą. Na pewno w wielu przypadkach jest to uzasadnione, ale często w środowisku akademickim budziło pewne kontrowersje.

Jeśli dobrze rozumiem, to właśnie z negatywnie rozliczonymi grantami wiąże się tak wysoka kwota zwrotów z jednostek objętych umowami z NCN. Chciałabym zapytać, czy dobrze się domyślam i jaka jest w tej kwestii ocena ministerstwa.

Jeżeli chodzi już o instytucje, to niewątpliwie najczęściej wątpliwości budzi Narodowe Centrum Badań i Rozwoju i to, co pojawia się w wynikach kontroli NIK, jeśli chodzi o wykonanie planu finansowego przez NCBiR w 2023 r., czyli te nieprawidłowości w kosztach, które dotyczyły niedokonywania przez głównego księgowego wstępnej kontroli umów lub aneksów przed ich zawarciem przez dyrektora NCBiR lub osoby upoważnione, i inne nieprawidłowości, o których tu już mówiła reprezentacja NIK. To są tak naprawdę kolejne nieprawidłowości, o jakich słyszymy, jeśli chodzi o NCBiR, bo przypominam, że już po wcześniejszych kontrolach NIK słyszeliśmy o ogromnych nieprawi-

dłowościach, szczególnie jeśli chodzi o nabór wniosków o dofinansowanie w konkursie „Szybka ścieżka – innowacje cyfrowe”. I chciałabym zapytać ministerstwo: na jakim etapie są planowane – jeśli dobrze pamiętam – dodatkowe audyty dotyczące działalności Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w następnych latach? Ponieważ słyszymy o kolejnych nieprawidłowościach dotyczących funkcjonowania tej instytucji i sposobu gospodarowania środkami publicznymi w ostatnich latach.

Jeżeli chodzi o Narodową Agencję Wymiany Akademickiej, to właściwie nic tutaj nie budzi kontrowersji i to wydatkowanie środków budżetowych wydaje się uzasadnione.

Narodowe Centrum Nauki – tu największe wątpliwości, tak jak powiedziałam, widzę po stronie tych zwrotów środków do budżetu.

Sporo wątpliwości też mam przy Centrum Łukasiewicz. W przypadku Centrum Łukasiewicz uwagę zwraca w wielu kategoriach zmiana planów finansowych w trakcie roku na koszty znacznie wyższe, a następnie niewykorzystanie tych środków. W sprawozdaniu Centrum Łukasiewicz pojawiają się dwa uzasadnienia.

To jest, po pierwsze, cofnięcie subwencji na rok 2024 na realizację nowych zadań zleconych przez ówczesnego ministra. I Centrum Łukasiewicz uzasadnia to tym, że niewykorzystane środki wynikają z wstrzymania rekrutacji ekspertów ze względu na nieuzyskanie subwencji na kolejny rok, ale jednocześnie w innym miejscu wzrost wydatków na wynagrodzenia uzasadnia właśnie prowadzeniem rekrutacji. Czy dobrze rozumiem, że zainwestowano środki w proces rekrutacji po to, żeby później tę rekrutację przerwać? To sugerowałoby też dosyć niegospodarne podejście do środków publicznych.

I druga kwestia, drugie uzasadnienie, które budzi kolejne pytania – to jest zmiana planów lokalowych Centrum Łukasiewicz. I tutaj w związku z tym, że zaniechano planów zmiany siedziby, to pewne koszty nie były konieczne. Ale chciałabym zapytać o to, czy ministerstwo ma takie informacje, czy w związku z planami – z tego co pamiętam – budowy nowej siedziby zostały podniesione jakieś koszty.

Kolejna sprawa. Jest tu jedna rzecz bardzo interesująca, w kategorii „Pozostałe wydatki na funkcjonowanie”, która została wydatkowana na poziomie niecałych 70%. Centrum Łukasiewicz informuje, że to przede wszystkim wydatki na cele promocyjne oraz reklamowe. I te wydatki to jest prawie 5000 tys. zł przy planowanych nawet 8000 tys. To jest więcej niż budżet Narodowego Muzeum Techniki, o którym mówił przed chwilą pan minister Gzik. Zatem chciałabym zapytać, czy też ministerstwo przyglądało się tej kwestii, jak wyglądały wydatki na promocję w Centrum Łukasiewicz, bo też dla porównania w Narodowym Centrum Nauki, instytucji o większym budżecie niż centrum Łukasiewicz – oczywiście mam świadomość, że Centrum Łukasiewicz to część większej struktury, obejmującej też instytut Sieci Badawczej Łukasiewicz – te koszty na promocję to jest dla porównania 1500 tys. Tak więc to budzi pewne wątpliwości.

Podsumowując, myślę, że wykonanie budżetu nie budzi większych wątpliwości, ale należałoby się przyjrzeć przede wszystkim środkom wydatkowanym przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, Centrum Łukasiewicz oraz tutaj moje pytania o te zwroty do budżetu, szczególnie przez Narodowe Centrum Nauki. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo.

Czy jeżeli chodzi o Narodowe Centrum Badań i Rozwoju oraz Łukasiewicza, pani poseł sugeruje pozytywną, czy negatywną opinię?

Poseł Dorota Olko (Lewica):

Pozytywną, ale po usłyszeniu odpowiedzi ministerstwa na te pytania, czy wiemy już coś o wynikach.

Poseł Zbigniew Dolata (PiS):

Czyli odpowiedzi nie mają znaczenia.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo, pani poseł.

Otwieram dyskusję. Do głosu zgłosił się...

Posel Zbigniew Dolata (PiS):

Skoro już jest, że pozytywna opinia.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

...pan poseł Witold Czarnecki. Bardzo proszę.

Posel Dorota Olko (Lewica):

To jest sugestia, panie pośle.

Posel Witold Wojciech Czarnecki (PiS):

Dziękuję bardzo, pani przewodnicząca...

Posel Zbigniew Dolata (PiS):

Nie traktuję tego jako rozkaz.

Posel Witold Wojciech Czarnecki (PiS):

Dziękuję za zrelacjonowanie, tak obszerne, wykonania budżetu przez pana ministra. Moja wypowiedź będzie dotyczyć jedynie budżetu zadaniowego i to zadania 10.2. „Badania naukowe służące praktycznym zastosowaniom”. Do oceny stopnia realizacji tego celu, jakim jest praktyczne zastosowanie badań naukowych, używamy kilku mierników. Chcę się skupić na mierniku pierwszym. Pierwszy miernik to jest liczba – musimy mówić o liczbach, bo bez tego się nie da mówić i dyskutować w wykonaniu budżetu – patentów zgłoszonych w Europejskim Urzędzie Patentowym. To pierwsze. Drugie – liczba patentów zgłoszonych w Urzędzie Patentów i Znaków Towarowych w Stanach Zjednoczonych oraz liczba patentów krajowych. To jest pierwszy miernik. Jesteśmy członkiem Unii Europejskiej, państwem europejskim i wydaje mi się, że najważniejszy dla nich jest ten wskaźnik pierwszy – wskaźnik: liczba patentów zgłoszonych w Europejskim Urzędzie Patentowym. Plan na 2023 r. to był 280 patentów. Plan. I jakoś dziwnie tak niski, bo poprzednie...

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Przepraszam, panie pośle, ale jeżeli chodzi o patenty i urząd patentowy, to będziemy o tym rozmawiać jutro na posiedzeniu Komisji razem z Komisją Gospodarki i Rozwoju, więc prosiłabym te uwagi wygłosić jutro.

Posel Witold Wojciech Czarnecki (PiS):

Ja mówię o budżecie zadaniowym, pani poseł.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Tak, ale...

Posel Witold Wojciech Czarnecki (PiS):

To jest budżet zadaniowy dotyczący części 28. Chyba że pani tego nie rozumie, bo pan minister z pewnością rozumie. I pan dyrektor.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Będziemy jutro rozmawiać o...

Posel Witold Wojciech Czarnecki (PiS):

To nie dotyczy jutrzejszego tematu, tylko dzisiejszego – to jest część 28.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Bardzo proszę.

Posel Witold Wojciech Czarnecki (PiS):

Ma pani kłopoty, pani poseł, a pani jest tak długo parlamentarzystą.

Posel Renata Rak (KO):

Co to za komentarze, pani pośle? Niech pan sobie daruje te komentarze. Co to w ogóle jest?

Posel Witold Wojciech Czarnecki (PiS):

I w 2023 r. przewidywaliśmy 280, a wykonaliśmy 671 patentów. To bardzo duży postęp, w ciągu ośmiu lat z 58 wzrosło do 671. To jest budujące, panie ministrze. Ale żeby

to tempo utrzymać, to należy wyznaczać duże zadania, a nie małe, a w tym roku na rok przyszły wyznaczono 200 zgłoszeń patentowych. 200 zgłoszeń patentowych. W całej Europie zgłoszono 104 tys., a my zgłosiliśmy 200. Polska to jest 5% Unii Europejskiej, ludność Polski – to my powinniśmy zgłosić 7,7 tys. patentów, a nie 200. I ja myślę, że żeby to tempo, które utrzymywaliśmy przez te osiem lat – a utrzymaliśmy dobre tempo, bo liczba patentów wzrosła jedenastokrotnie – gdyby to utrzymać, czego panu szczerze życzę, panie ministrze, bo bardzo bym tego chciał, żeby utrzymać to tempo wzrostu patentów, to będziemy już krajem, powiedzmy, nie w ogonie Unii Europejskiej. Bardzo bym prosił, żeby to utrzymać i żeby zapisy w przyszłym w budżecie, na przyszły rok, w części 28 w części zadaniowej zmienić – nie 200, tylko chociażby 600 patentów, bo na pewno cały czas przekraczamy te liczby. Liczba patentów, które planujemy, jest regularnie przez polskich wynalazców przekraczana, więc prosiłbym, żeby nie ograniczać skuteczności wynalazców, tylko podwyższać, dawać zadania. I to takie, które mobilizują twórców, a nie demobilizacją.

I ostatnia uwaga. Pierwsze miejsce wśród patentów zgłoszonych w Polsce zajął Uniwersytet Zielonogórski, centrum patentowe Uniwersytetu Zielonogórskiego. Zgłosiliśmy 37 patentów, podczas gdy drugie miejsce za nami zajęła Akademia Górniczo-Hutnicza – 30 patentów, następny w kolejce Uniwersytet Jagielloński – 17 patentów. I chciałbym tylko do pana ministra apelować, żeby przywrócić finansowanie uniwersytetowi, bo my to centrum musieliśmy rozwiązać, bo nie przyznano nam w tej chwili środków. Tak że prosiłbym bardzo o interwencję pana ministra, bo to są bardzo ważne rzeczy. Pracowaliśmy nad ratowaniem wzroku, nad ratowaniem oczu – i niestety musimy te prace porzucić, dlatego że nie przyznano 1900 tys. zł, mimo że przy tak miernym finansowaniu mieliśmy pierwsze miejsce w kraju w patentowaniu, w zgłaszaniu patentów w Unii Europejskiej.

Tak że dziękuję bardzo i prosiłbym o to, żeby jednak kontynuować to, co było przez poprzednie lata, żeby cały ten wzrost był stały. Dziękuję uprzejmie.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo. Mówimy o wykonaniu budżetu za rok 2023; jak będziemy rozmawiać o budżecie na 2024, to będziemy rozmawiać też o środkach na ten rok.

Ja mam pytanie do pana ministra i do Najwyższej Izby Kontroli związane z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju, ponieważ przez ostatni czas opinia publiczna dowiadywała się o wielu nieprawidłowościach związanych z finansowaniem badań naukowych, szczególnie – o czym mówiła pani poseł Olko – chodzi o „Szybką ścieżkę”. Chciałabym zapytać, po pierwsze, ministerstwo: na ile minister nauki i szkolnictwa wyższego przeprowadził już audyt w NCBiR i czy zbadał te wszystkie nieprawidłowości i czy w 2023 r., przy wykonaniu budżetu przez poprzednią ekipę rządzącą, też były jakieś nieprawidłowości?

I chciałabym zapytać Najwyższą Izbę Kontroli: czy również w sposób szczególny przyglądała się wydatkowaniu środków przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w związku z tymi aferami, które były i które tak zbulwersowały opinię publiczną?

Myślę, że też warto wyjaśnić – mówiła o tym pani poseł Olko – bo wydaje mi się, że trochę jest tak, że te środki zwrócone do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego przez grantobiorców wynikają z zaniedbań, które były wcześniej, a później takiej próby wybielenia MNiSW i w sposób taki nadmierny kontrolowania tych, którzy nie byli winni, bo robili granty zgodnie z umową.

Tak więc bardzo bym prosiła o informację, jak wygląda audyt, czy on już został zakończony i czy w związku z tym jesteście państwo pewni jako Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, że w 2023 r. podczas realizacji budżetu przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju pod kierownictwem poprzedniej ekipy wszystko było w porządku, czy też były nieprawidłowości jak w 2022 r.

I jeszcze do głosu zgłosił się pan poseł Łukasz Schreiber. Bardzo proszę.

Poseł Łukasz Schreiber (PiS):

Dziękuję bardzo.

Pani przewodnicząca, panie ministrze, Wysoka Komisjo, ja tak trochę obok, ale trochę jednak w związku z tematem. To znaczy w roku 2023, ale też w poprzednim oczywiście w dużym stopniu Ministerstwo Zdrowia, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, ale także minister nauki przekazywał środki, wspierał inwestycje, które miały doprowadzić do stworzenia kierunków lekarskich na nowych uczelniach. Teraz te limity zostały przyznane na zerowym poziomie. Sprawa jest jeszcze w toku, można powiedzieć. Przypominę, że my też z grupą posłów dwa tygodnie temu złożyliśmy do pani przewodniczącej wniosek o nadzwyczajne posiedzenie Komisji wspólnie z Komisją Zdrowia w tej sprawie. I stąd z jednej strony moje pytanie: czy można już dzisiaj, chyba po dwóch tygodniach, zarysować jakiś termin tego posiedzenia, żebyśmy się mogli tego dowiedzieć z jakimś wyprzedzeniem, zwłaszcza jakby to miało być w tygodniu niesiejmowym?

A z drugiej strony do pana ministra – czy faktycznie te działania, które tutaj państwo podejmujecie i firmujecie, też nie stoją w sprzeczności z długoletnią perspektywą działań ministerstwa, już niezależnie przecież od tego, kto stoi na czele resortu? Ale także są uderzające w uczelnie. Wiemy z jednej strony, jakie mamy problemy z niżem demograficznym, z drugiej strony w związku ze starzejącym się społeczeństwem jak bardzo potrzebujemy samych lekarzy. Zdaję sobie sprawę, że oczywiście ta dyskusja szczegółowa będzie, czy powinna być, na tym specjalnym posiedzeniu, natomiast jakby kwestia przeznaczania środków na ten cel ze strony budżetu państwa, a później zablokowania de facto możliwości kształcenia także się wiąże racjonalnością wydawania środków publicznych. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo.

Myślę, że z racjonalnością wydatkowania środków publicznych wiąże się również sprawdzenie, na ile środki przeznaczone chociażby na kierunki lekarskie gwarantują dobre kształcenie przyszłych lekarzy.

I też pytanie do ministerstwa, właściwie pytanie do Ministerstwa Zdrowia, bo nie Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego tym się zajmuje, ale myślę, że będzie okazja na posiedzeniu Komisji zwołanym w trybie art. 152, które zgodnie z regulaminem odbędzie się na następnym posiedzeniu Sejmu, na początku lipca. Będziemy na ten temat mogli porozmawiać.

Ja chciałabym jeszcze o jedną sprawę zapytać pana ministra. Przepraszam, że dopytuję, ale zapomniałam o tym powiedzieć wcześniej. Pytanie moje również dotyczyło NCBiR, ale też nieprawidłowości, jakie były związane z wydatkowaniem pieniędzy przez ministra nauki i szkolnictwa wyższego w poprzednim rządzie na badania naukowe tzw. wolnej ręki. My z panią poseł Katarzyną Lubnauer badałyśmy niektóre z tych zleceń. Przypominę chociażby badania pana posła Kurzępy i 7500 tys. zł, które ot tak zostało wydatkowane. Czy w 2023 r. były zlecane takie badania i czy one budziły wątpliwości Najwyższej Izby Kontroli i obecnie audytu przeprowadzonego w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego? Bo też od tego zależy ewentualny wniosek o pozytywne lub negatywne zaopiniowanie tej części budżetu.

Czy jeszcze ktoś z państwa ma pytania? Nie widzę.

Panie ministrze, proszę o odpowiedź.

Sekretarz stanu w MNiSW Marek Gzik:

Dziękuję.

Pani przewodnicząca, Wysoka Komisjo, szanowni państwo, więc może najpierw – bo te uwagi pani poseł Olko i pani przewodniczącej były dość podobne – jeżeli chodzi o NCN i NAWA. Niewykorzystane środki to przede wszystkim konsekwencja funkcjonowania tych akurat agend, bo te agendy dystrybuują środki w postaci projektów i muszą być kwoty zarezerwowane do pewnego poziomu. A że rozliczamy się rocznie, to tak się niestety zdarza, że projekty, które zostały przyznane w kwocie, która była przewidziana w ogóle na wszystkie programy, które sumowały się do całości budżetu instytucji – część z tych projektów po prostu nie została zrealizowana. Te środki z końcem roku spłynęły z powrotem do NCN i wróciły do ministerstwa. Tak że to trudno jest po prostu przewidywać dokładnie, bo nie jest to tak, że instytucja planuje wszystko od początku do końca,

wydatkowanie każdej złotówki, tylko wydatkowanie w budżecie zależy od współpracy z partnerami – z beneficjentami, którzy w ramach projektów otrzymują granty i środki. Podobnie NAWA, podobnie NCN.

Jeżeli chodzi o NCBiR, proszę państwa, to moglibyśmy tu spędzić całe dzisiejsze popołudnie i dyskutować o patologiach, które tam miały miejsce – 68 postępowań w ubiegłym roku dotyczących szeregu nieprawidłowości. Naszą troską było też to, żeby, proszę państwa, tej instytucji, która ma... Pamiętajmy o tym, że ma bardzo poważne zadanie dotyczące polityki naukowej państwa. Z jednej strony to, co było naszą troską, to przede wszystkim zadbanie o to, by ten proces wydatkowania środków był transparentny, uczciwy, rzetelny, żeby nie dochodziło do różnych nieprawidłowości, o których państwo czytacie, których konsekwencjami są chociażby aresztowania, ponieważ kilka osób związanych z NCBiR, z jedną ze spółek zostało zatrzymanych, w tej chwili toczy się wobec nich postępowanie.

Mam wiedzę na ten temat, o czym nie do końca mogę mówić, ale jest to wiedza z raportów tajnych, które trafiają do mnie jako ministra, który nadzoruje NCBiR w kierownictwie ministerstwa. Mam wiedzę o wielu nieprawidłowościach, które, myślę, że wkrótce również będą miały swoje postępowanie prokuratorskie i dalsze konsekwencje dla osób, które z tym procederem takim nie do końca... czy mówiąc wprost – korupcyjnym procederem miały do czynienia. Proszę państwa, postępowania prowadzą chyba wszystkie trzyliterowe instytucje w naszym kraju: CBA, ABW, SKW, prokuratura, Policja, CBŚP – tam jest szereg postępowań, które jeszcze się nie zakończyły. My jako ministerstwo współpracujemy blisko z Najwyższą Izbą Kontroli.

To z Najwyższej Izby Kontroli mamy też wiedzę, którą – nie ukrywam – wykorzystaliśmy po to, żeby pozmieniać wiele rzeczy w NCBiR, by z jednej strony ta instytucja, niezwykle ważna, nie utraciła swojej misji, którą jest dystrybucja środków, a przede wszystkim wydatkowanie środków unijnych, które poprzez tę pośredniczącą instytucję trafiają do instytucji naukowych w naszym kraju.

A więc jesteśmy w dość trudnej sytuacji, muszę państwu powiedzieć, bo z jednej strony wymaga się tego od nas i chcemy oczywiście, żeby, jeśli chodzi o te środki, które za pośrednictwem tej instytucji mają trafiać do środowiska akademickiego i nie tylko, naukowego w naszym kraju, nie uszczknąć i nie zmarnować środków, które właśnie są przeznaczone na cele rozwoju naszej gospodarki. A z drugiej strony znowu widzimy, że wciąż jeszcze jest wiele rzeczy do naprawienia, a więc jesteśmy w okresie jednocześnie takich dość głębokich, że tak powiem, zmian organizacyjnych. Mamy nowego wybranego dyrektora. W tej chwili jest konkurs na dwóch wicedyrektorów. Dokonaliśmy wielu zmian związanych również z funkcjonowaniem i organizacją, ale – tak jak mówię – dla nas troską jest to, żeby wprowadzając te zmiany, jednocześnie nie doprowadzić do tego, że sparaliżujemy funkcjonowanie tej instytucji. Tak więc dość trudno jest pogodzić te dwie rzeczy – z jednej strony uczciwie wydatkować środki, i duże środki, a z drugiej strony znowu nie spowodować, że jakieś zaniedbania doprowadzą do tego, że kilka miliardów oddamy do Unii Europejskiej z tych środków, które mogą służyć rozwojowi polskiej gospodarki przy współpracy z nauką. To, jeżeli chodzi o NCBiR.

Jeżeli państwo będziecie mieli takie życzenie, to możemy o różnych szczegółach jeszcze rozmawiać, ale generalnie obraz historii funkcjonowania NCBiR tych kilka ostatnich lat – to instytucja, która ma tak poważne i ważne zadania – to był niestety obraz jednej wielkiej patologii.

Nie wiem, czy odpowiedziałem na wszystkie tu uwagi, pytania pani poseł Olko, czy jeszcze gdzieś... Łukasiewicz tam jeszcze, zdaje się, tak?

Poseł Dorota Olko (Lewica):

Tak, jeszcze. Wyczerpująca odpowiedź, jeśli chodzi o NCBiR i te środki NCN i NAWA, więc jeszcze Łukasiewicz.

Sekretarz stanu w MNiSW Marek Gzik:

I tutaj, pani poseł, jeżeli chodzi o Sieć Badawczą Łukasiewicza, to wydatkowanie różnych środków jest przedmiotem tak naprawdę analiz, które prowadzimy. Pamiętajmy o tym, że Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego tak naprawdę mamy zaledwie od 1 stycz-

nia tego roku, a więc analizujemy to wszystko, co się działo we wszystkich podległych instytucjach, i tam, gdzie dostrzegamy, a dostrzegamy wiele nieprawidłowości, korygujemy to. Myślę, że już zostało wiele takich budzących pewne wątpliwości i zastrzeżenia... Te zadania i funkcjonalności tych instytucji już dość gruntownie też zmieniamy w trakcie tego roku i myślę, że w przyszłym roku już będziemy mogli powiedzieć o tym, jakie były też efekty tych konkretnych działań.

I teraz może odniosę się do uwag pana posła Czarneckiego. Zatem tak, panie pośle – wiemy, że troską naszą jest tak naprawdę, żeby rozwijała się polska nauka, choć polemizowalibyśmy na temat, czy rzeczywiście patenty to jest wymierny wskaźnik. Generalnie tak, ale pamiętajmy o tym, że zdarza się tak – i tu myślę, że pan poseł mi to przyzna – że czasami forma upubliczniania efektów badań w postaci patentów, gdzie musimy bardzo konkretnie zaznaczyć, o co w tym wszystkim chodziło, dla niektórych przedsiębiorców bywa problemem, bo z kolei sprytnie instytucje zagraniczne, że tak powiem, wczytują się w treści tego patentu i czasami sprytnie udaje im się go po prostu obejść, a jednocześnie zyskać wiedzę, która jest podstawą rozwoju całej myśli technologicznej w firmach czy też rozwoju produktów. Ale zgadzam się – oczywiście my sobie te wskaźniki przeanalizujemy i oczywiście zaktualizujemy, jak najbardziej.

Myślę, że ten wzrost tej liczby patentów jest też związany z większymi środkami i nawet też z taką polityką uczelni, instytucji badawczych – w projektach coraz więcej pojawia się po prostu pozycji kosztowych, gdzie przewiduje się koszt na poniesienie całego uzyskania praw do patentu, bo wiemy: uzyskanie patentu i utrzymanie patentu, szczególnie jeżeli mówimy o patentach europejskich, to są to dziesiątki tysięcy złotych za jeden patent. I teraz gdzie w ewaluacji ma znaczenie ta liczba patentów – te patenty są zamieniane na punkty, a później w dalszej konsekwencji na wyższe kategorie naukowe – to też i uczelnie, myślę, i instytuty badawcze przywiązują do tego większą wagę. A więc to jest też pewne wychowanie naszego środowiska w duchu właśnie zabezpieczania własności intelektualnej – i ma to znaczenie.

Choć powiem szczerze, ja jestem zdecydowanie zwolennikiem tego, by oceniać tak naprawdę komercjalizację tych patentów. Ponieważ to, że napiszemy tych patentów i zrobimy sobie z tego... Gdybyśmy mieli nawet zachęcać instytucje naukowe do tego, żeby koniecznie patentowały każdy swój pomysł, to nie wiem, czy przyniosłoby to efekt w postaci rozwoju gospodarczego naszego kraju, bo wiemy, że jeżeli się powie naukowcom, że te patenty mają olbrzymie znaczenie w procesie chociażby rozwoju zawodowego, czyli kolejne doktoraty, habilitacje, tytuły profesorskie, to napiszemy tych patentów dość sporo, a niekoniecznie się po prostu do czegoś przydadzą. Ale zaktualizujemy, panie pośle, jak najbardziej – i tu dziękuję za tę uwagę.

I pan poseł Schreiber. Panie pośle, więc tak. Kwestie i kierunków lekarskich, i, rozumieć, obligacji związanych z dofinansowaniem ich działalności – mamy tu poważne wątpliwości co do tego, czy w ogóle taka skala liczby uczelni realizujących kierunek lekarski jest nam w kraju potrzebna. Co do tego nikt nie ma wątpliwości, że pod względem jakości idziemy w dół. To wiemy doskonale. Środowisko lekarzy to zawsze była elita naszego społeczeństwa. Przy liczbie chętnych na studiach, gdy bywało kilku, kilkunastu czasami chętnych na jedno miejsce na uczelniach medycznych, to powodowało – nawet ta swego rodzaju taka pierwsza selekcja – że trafiali na tę uczelnię najzdolniejsi i najlepsi, tak że nasi lekarze znakomicie sobie radzą nie tylko w naszym kraju, ale znajdują zatrudnienie również za granicą. Jeżeli doprowadzimy do tego, że praktycznie w każdym większym mieście będzie kierunek kształcenia lekarski, to z pewnością odbije się to na jakości.

Z drugiej strony zgadzam się – rzeczywiście jest potrzeba kształcenia większej liczby lekarzy. Postawiliśmy na Polską Komisję Akredytacyjną. Z jednej strony mamy oczywiście świadomość tego, że potrzeba kształcenia lekarzy jest większa, starzeje się grupa lekarzy, którzy dzisiaj pracują, starzejące społeczeństwo wymaga z kolei większej liczby tych lekarzy na poszczególnych oddziałach, a więc próbujemy to jednak jakoś pogodzić jedno z drugim, a mianowicie zadbać o jakość i jednocześnie też o to, aby nastąpił wzrost liczby miejsc na studiach lekarskich na różnych uczelniach. Nie tylko nowe przyznane kierunki kształcenia jako kierunek lekarski na nowych uczelniach, tylko też aby nastąpił

wzrost liczby miejsc, jeżeli chodzi o przyjęcia na uczelniach, które mają swoją wieloletnią renomę.

Powiem państwu tak. Moje zdanie, moje zdanie osobiście – jestem też nauczycielem akademickim, reprezentującym akurat uczelnię techniczną. Uważam, że przede wszystkim kształcić na kierunku lekarskim powinny uczelnie medyczne, uniwersytety medyczne. Do tego zostały powołane. Powinniśmy przede wszystkim finansować rozwój tej infrastruktury, po to by zadbać o jakość kształcenia, a tym samym o jakość absolwenta tych uczelni. Tak się stało – niestety, uważam, źle – że wśród 14 przyznanych kierunków na nowych uczelniach 10 miało negatywną opinię Polskiej Komisji Akredytacyjnej, a pomimo tego minister Czarnek zdecydował, by te uczelnie mogły kształcić.

Proszę państwa, nie można zarzucić PKA, która jest obiektywną instytucją – i nigdy nie było większych zastrzeżeń do pracy tej instytucji... Jest po to powołana, po to dokonuje obiektywnej oceny, żebyśmy my jako ministerstwo przychylali się i akceptowali tę ich ocenę. W momencie gdy w obliczu negatywnej oceny... Nie możemy zarzucić PKA braku obiektywizmu, ta instytucja ma wypracowany swój model tak naprawdę oceny – to są ludzie, którzy mają znakomite doświadczenie w ocenie różnych kierunków. Jeżeli mówimy o kierunku lekarskim, to też odpowiednia grupa osób została skierowana, która tygodnie... Ja też brałem udział w akredytacjach i wiem, ile na to czasu trzeba poświęcić, żeby będąc na miejscu, ocenić potencjał jednostki w wielu obszarach – kadra, infrastruktura, te wszystkie wymagania, które musi spełniać uczelnia po to, żeby móc kształcić.

Zatem jeżeli Polska Komisja Akredytacyjna na 14 kontrolowanych nowych kierunków 10 ocenia negatywnie, a minister mówi o tym: OK, mnie to nie interesuje, ja jednak przyznaję uprawnienia i proszę bardzo, niech uczelnie się doposażą... To najpierw niech się doposażą. Najpierw niech spełnią wymagania – i my tutaj nie mamy większego problemu. Dlatego co do zasady powtórzyliśmy... Dzisiaj trwają kolejne kontrole na uczelniach, które uzyskiwały te uprawnienia pomimo negatywnej oceny PKA, i czekamy na wyniki. Był to też czas, kiedy... Bo przecież uczelnie uzyskiwały nie tylko informacje o tym, że miały negatywną ocenę PKA, ale uzyskały całą informację i uzasadnienie, a więc miały czas, ażeby dokonać zmian, aby spowodować, że powtórzenie tej kontroli przyniesie pozytywny efekt. Jeżeli na uczelni, w której PKA w tej chwili dokonuje audytu, pomimo tego, że kiedyś była negatywna ocena PKA, teraz ocena będzie pozytywna, to, proszę państwa, przychylimy się do tego, aby uczelnia mogła realizować proces kształcenia na kierunku lekarskim.

Natomiast jeżeli okaże się, że PKA po ponownej ocenie utrzyma w mocy swoją decyzję negatywną, to będziemy mieli z tym dość poważny problem, bo bywa tak, że na tych uczelniach już są studenci i oni będą tutaj pokrzywdzeni niejako przy tym wszystkim. Wtedy będziemy się zastanawiać, co mamy zrobić. Zechcemy przede wszystkim zapewnić... Bo na pewno wygasimy wtedy na tej uczelni ten kierunek, a z kolei zadamy o studentów. Rozmawialiśmy z rektorami uczelni medycznych, że oni zobowiązują się do tego, aby absolutnie tutaj żaden ze studentów, który już jest na tym kierunku, na tym nie ucierpiał, tylko uczelnie medyczne zaoferują miejsca, po to żeby studenci mogli przejść na uczelnie. Proszę państwa, często się działo tak, że na te uczelnie ci studenci po prostu się nie dostali. I tu jest też pewien problem, bo wynik matury spowodował to, że nie dostali się na renomowane uczelnie i później młodzi ludzie skorzystali z oferty uczelni, które niestety nie do końca w ogóle są przygotowane do tego, by kształcić.

Zatem patrzymy na to tak, że absolutnie nie chcemy tu skrzywdzić młodych ludzi, studentów, dla których często było to marzeniem ich życia, aby być lekarzem. Przeniesiemy te osoby na uczelnie, które, myślę, że zagwarantują przede wszystkim ich jakość. Bywa czasami tak, że jest problem związany z lokalizacją, bo być może nie stać studentów na to, żeby dojeżdżać czy gdzieś wynajmować sobie mieszkania. Ale zakładam, że uda się jakoś tak wszystko to pogodzić, żeby generalnie dla jakości kształcenia lekarzy w Polsce nie było to ze stratą. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję, panie ministrze.

Panie pośle, będziemy o uczelniach medycznych rozmawiali za tydzień. Mamy jeszcze cztery punkty budżetu.

Poproszę panią dyrektor Najwyższej Izby Kontroli o odpowiedzi na pytania i konkluzje.

Pełniąca obowiązki wicedyrektor departamentu NIK Ilona Kielan-Glińska:

Pani przewodnicząca, szanowni państwo, bardzo krótko. Chciałabym państwa zapewnić, że ze względu na wielomiliardowy budżet Narodowego Centrum Badań i Rozwoju jednostka ta jest w kręgu stałego zainteresowania Najwyższej Izby Kontroli. Są prowadzone działania analityczne w tym momencie, a także przygotowawcze, jeżeli chodzi o kolejne kontrole.

„Szybka ścieżka” była taką kontrolą, która była nakierowana na konkretny konkurs, konkretny program – i tutaj można było się skoncentrować mocno na tym konkursie. W przypadku wykonania planu finansowego ta kontrola budżetowa ma trochę inny charakter, więc tutaj trudno przeprowadzić taką pogłębioną analizę konkretnych programów. Niemniej jednak, tak jak mówię, znajdujemy się wśród tych trzyliterowych instytucji, które interesują się Narodowym Centrum Badań i Rozwoju. I tak jak mówię, już konkludując, prowadzimy działania analityczne i przygotowawcze pod kolejne kontrole. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo.

Ja w takim razie zgłaszam wniosek o negatywne zaopiniowanie tej części budżetu dotyczącej NCBiR.

Rozumiem, że pozostałe części według wniosku pani poseł Olko pozytywnie, tak?

Poseł Dorota Olko (Lewica):

Tak, przychylam się do tego, żeby zaopiniować negatywnie NCBiR, a całą resztę zaopiniują państwo.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo.

Czy jest sprzeciw wobec takiego...

Poseł Mirosława Stachowiak-Różecka (PiS):

Sprzeciw.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Sprzeciw. W takim razie głosujemy. Elektronicznie?

Sekretarz Komisji Agnieszka Kalinowska-Wójcik:

O rozdzielenie.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Proszę?

Sekretarz Komisji Agnieszka Kalinowska-Wójcik:

Dwa głosowania – głosujemy o rozdzielenie, tak? Osobno. Do czego jest sprzeciw?

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Ja zapytam panią poseł o to. Czy do pozytywnej opinii też jest sprzeciw?

Poseł Mirosława Stachowiak-Różecka (PiS):

Oczywiście, że nie.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Nie. Zatem rozumiem, że te części pozytywnie zaopiniowane przyjęliśmy. Natomiast jest sprzeciw wobec negatywnej.

Poseł Mirosława Stachowiak-Różecka (PiS):

Jeżeli pani pozwoli, dwa słowa.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Bardzo proszę.

Posel Mirosława Stachowiak-Różecka (PiS):

Żeby było wszystko jasne, również dla moich kolegów. Znaczący ja rozumiem – jest potrzeba i tutaj też taką potrzebę wyraził pan minister, i oczywiście nasze środowisko, posłowie Prawa i Sprawiedliwości, nie ma nic przeciwko temu, żebyśmy rozmawiali o na przykład NCBiR nawet na specjalnym posiedzeniu Komisji. Zgadzam się – wiele rzeczy i pytań pozostaje bez odpowiedzi i będziemy śledzić, co się w tej sprawie dzieje.

Natomiast to, co pani przewodnicząca teraz proponuje, ma wyłącznie wymiar polityczny, prawda? Ponieważ, jeżeli chodzi tylko o budżet, jeżeli bierzemy pod uwagę budżet – budżet: cyfry jako takie – to tak zresztą, jak tu pani dyrektor z Najwyższej Izby Kontroli zwróciła uwagę, tu wszystko jest w porządku. Tak więc trzymajmy się faktów, oceniamy to, co dzisiaj powinno być poddane ocenie, więc budżet. Dlatego nie zgadzamy się z wnioskiem o negatywne zaopiniowanie, jeśli chodzi o ten NCBiR – dokładnie tej części i tego, o czym tu dzisiaj rozmawiamy. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo.

Chyba w wydatkowaniu środków nie chodzi tylko o to, żeby cyferki się zgadzały, ale żeby również uczciwie wydawać te pieniądze.

W takim razie przystępujemy do głosowania. Przez podniesienie ręki? Nie, jest elektronicznie. Proszę przygotować karty do głosowania.

Kto z państwa posłów jest za pozytywnym... za negatywnym zaopiniowaniem części budżetu?

Głos z sali:

Za?

Posel Elżbieta Gapińska (KO):

Za negatywnym.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Kto z państwa jest za negatywnym zaopiniowaniem części budżetu Narodowego Centrum Badań i Rozwoju? Kto z państwa jest za negatywnym? Kto jest przeciw? Kto się wstrzymał? Dziękuję, proszę o wyniki głosowania.

Posel Elżbieta Gapińska (KO):

A ty głosowałaś?

Posel Wiesław Różyński (PSL-TD):

Nie głosowałem, karty zapomniałem.

Posel Elżbieta Gapińska (KO):

To trzeba było podnieść rękę. Proszę doliczyć pana posła, bo nie miał karty.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Nie, już teraz nie można.

Ogłaszam wyniki głosowania. Za negatywnym zaopiniowaniem głosowało 15 posłów, przeciw – 9, 0 wstrzymujących się.

W związku z tym Komisja Edukacji, Nauki i Młodzieży przyjmuje negatywną opinię, jeżeli chodzi o realizację budżetu za 2023 r. Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

Szanowni państwo, tylko informacyjnie. Mamy salę do godziny 19 – jest jeszcze parę punktów, więc spróbujemy się w tym czasie zmieścić.

Przechodzimy do następnej części budżetu. Przystępujemy do rozpatrzenia i zaopiniowania sprawozdania z wykonania budżetu państwa w części budżetowej 67 – Polska Akademia Nauk. Nie ma prezesa Polskiej Akademii Nauk pana Marka Konarzewskiego, w takim razie poproszę ewentualnie o zabranie głosu sekretarza stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego pana ministra Marka Gzika.

Sekretarz stanu w MNiSW Marek Gzik:

Pani przewodnicząca, Wysoka Komisjo, szanowni państwo, przedstawię zwięźle tę informację o budżecie w Polskiej Akademii Nauk.

Może najpierw dochody i wydatki budżetowe. W tym wydatki w ramach dotacji...

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Panie ministrze, my otrzymaliśmy sprawozdania, więc te dokładne dane mamy. Natomiast prosiłabym o jakieś konkluzje, dobrze?

Sekretarz stanu w MNiSW Marek Gzik:

Dobrze. To ja będę się tutaj streszczał.

Proszę państwa, jeżeli chodzi o wydatki, to była kwota 110 900 tys. zł, oczywiście w roku 2023. Jeżeli chodzi o podział tych środków, to dotacja podmiotowa – 98 000 tys., dotacja celowa na inwestycje – 2600 tys., dotacja celowa na zadania w zakresie kształcenia – 192 tys. i dotacja celowa na wkład własny – 10 100 tys. zł. Wykonanie wydatków akademii wyniosło 99,2%.

W ramach dotacji podmiotowej finansowana była działalność organów i korporacji Polskiej Akademii Nauk w kwocie 17 300 tys. zł. Działalność pomocnicza jednostek naukowych i innych jednostek organizacyjnych Polskiej Akademii Nauk – tu kwota wyniosła 41 800 tys. zł. Dotację podmiotową otrzymało 17 jednostek organizacyjnych akademii nieposiadających osobowości prawnej, z tego 12 pomocniczych – i tu jest m.in. Biblioteka Gdańska i Biblioteka Kórnicka, Muzeum Ziemi, Polski Instytut Studiów Zaawansowanych, archiwum w Warszawie, Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie, dwie placówki naukowe, trzy jednostki organizacyjne, w tym dom seniora w Konstancinie, Zakład Działalności Pomocniczej w Warszawie, Dom Zjazdów i Konferencji w Jabłonie.

Pozostała działalność wyniosła 38 400 tys. zł. W ramach tej kwoty była finansowana obsługa administracyjna akademii realizowana przez kancelarię. Ponadto środki przeznaczono na realizację programu stypendialnego PASIFIC, współpracę naukową z zagranicą, wyodrębnione zadania z zakresu upowszechniania i promocji działalności naukowej oraz na działalność Międzynarodowego Instytutu Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie.

Dotacja celowa na kształcenie przyznana w 2023 r. to 192 tys. – to już o tym wspominałem; dotacja celowa na wkład własny to było 10 100 tys., dotyczyło to współfinansowania ze środków budżetu państwa programu stypendialnego PASIFIC w ramach projektu Marii Curie.

I wydatki majątkowe w Polskiej Akademii Nauk w 2023 r. wyniosły 2600 tys. zł. Plan został zrealizowany w wysokości 88,4%, w wysokości 2300 tys. zł. Dotację przeznaczono na zakupy inwestycyjne i budowlane innych jednostek sektora finansów publicznych oraz na finansowanie lub dofinansowanie zadań inwestycyjnych obiektów zabytkowych jednostkom zaliczanym do sektora finansów publicznych.

Dziękuję bardzo, pani przewodnicząca.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo.

O głos poprosiła pani kanclerz Polskiej Akademii Nauk pani Monika Kallista. Bardzo proszę, tylko proszę już nie powtarzać tych treści, o których mówił pan minister.

Kanclerz Polskiej Akademii Nauk Monika Kallista:

Zatem, jeżeli mam nie powtarzać tego, co powiedział pan minister, to tak naprawdę nie powinnam zabierać głosu, bo dokładnie w tym samym zakresie jestem przygotowana. Tak więc przychyliam się do tego, co przedstawił tutaj państwu pan minister.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo.

I przedstawiciel Najwyższej Izby Kontroli, proszę.

Pełniąca obowiązki wicedyrektor departamentu NIK Ilona Kielan-Glińska:

Pani przewodnicząca, szanowni państwo, zgodnie z założeniami kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r. Najwyższa Izba Kontroli tej części nie kontrolowała, podobnie zresztą, jak i Akademii Kopernikańskiej – kolejnej. Też musimy dokonywać jakby ograniczenia też części – przyjmujemy taki trzyletni cykliczny okres kontroli, więc w tym roku nie były te części kontrolowane. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo.

Koreferentem jest pani poseł Sylwia Bielawska. Proszę o przedstawienie koreferatu i wniosków do opinii Komisji.

Poseł Sylwia Bielawska (KO):

Szanowna pani przewodnicząca, panie ministrze, członkowie Komisji, zacznę od takiej smutnej refleksji, że niestety porównując te dwie instytucje: Akademię Kopernikańską i Polską Akademię Nauk, mamy niestety do czynienia ze złamaniem zasady równości, transparentności i autonomiczności jak gdyby dwóch instytucji naukowych w zakresie właśnie ich finansowania.

Jeżeli porównamy to, co otrzymaliśmy w sprawozdaniach zarówno Akademii Kopernikańskiej, jak i Polskiej Akademii Nauk, to pierwsze podstawowe pytanie, które się rodzi, to jest: po co, dlaczego i w jakim celu powstała w zasadzie Akademia Kopernikańska, której działalność mamy ocenić za rok 2023, po półtora roku jej istnienia? Wiemy, że powstanie tejże akademii wzbudziło bardzo wiele kontrowersji, ale nie przypuszczałam nawet, że te kontrowersje będą opierały się na takich dowodach, jakie mamy tutaj właśnie przedstawione w tym sprawozdaniu.

Po pierwsze, chciałabym zwrócić państwa uwagę na to, jakiego rodzaju środki zostały przetransportowane do tych dwóch instytucji. Do instytucji Polskiej Akademii Nauk, która od 1951 r., o ile dobrze pamiętam, dba o to, aby upowszechniać naukę, w której pracuje *crème de la crème* polskiej nauki, w której jakość nauki jest zawsze na najwyższym poziomie, przetransportowano zaledwie 110 000 tys. – a mamy tam 600 pracowników, kilkanaście placówek w całej Polsce. Natomiast Akademia Kopernikańska dostała 25 000 tys., proszę państwa, na zaledwie 10,49 etatu. 10,49 – chyba należy się cieszyć, że tylko tyle, bo w założeniu, które możemy przeczytać, ostatecznie powinno być tam... Zakłada się, że pan prezydent może powołać aż 100 pracowników, czyli gdybyśmy to jeszcze przemnożyli, to w zasadzie moglibyśmy chyba zapomnieć o budżecie właśnie dla Polskiej Akademii Nauk.

Dlaczego Akademia Kopernikańska dostaje tak duże pieniądze, podczas gdy jej program i zadania, które są ujęte w tzw. właśnie programie, tak naprawdę jest powtórzeniem zadań, które realizuje m.in. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach bazy POL-on, którą prowadzi? Tak naprawdę wiemy z tego sprawozdania końcowego, proszę państwa, że w roku 2023... I aż szkoda, że Najwyższa Izba Kontroli nie badała nie tylko pod kątem budżetowym, ale pod kątem celowości jak gdyby powołania tejże akademii, bo należałoby się przyjrzeć właśnie temu, jakie zadania i w jaki sposób te zadania są realizowane.

Proszę państwa, na przykład organizacja pierwszego Światowego Kongresu Kopernikańskiego, który kosztował kilka milionów złotych, a trwał ze dwa, trzy dni. Dlaczego w takim razie tylko wybrane obszary naukowe, badawcze są jak gdyby w centrum zainteresowania Akademii Kopernikańskiej?

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Przepraszam bardzo, pani poseł, ale w tej chwili rozmawiamy o...

Poseł Sylwia Bielawska (KO):

Ale ja chcę to odnieść do budżetu właśnie, bo tego typu...

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Więc prosiłabym o opinię w sprawie PAN. Za moment będziemy mówić o Akademii Kopernikańskiej i pani poseł jakby może wtedy porównać te dwie instytucje.

Poseł Sylwia Bielawska (KO):

Dobrze.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Skończmy PAN i przejdziemy do Akademii Kopernikańskiej, dobrze?

Poseł Sylwia Bielawska (KO):

Jeżeli chodzi o PAN, to jedno zasadnicze spostrzeżenie – alarmujące komunikaty płynące ze strony dyrektorów PAN z poszczególnych jednostek naukowych, że ich budżet jest niewystarczający, że mają problemy finansowe. To, co widzimy właśnie w tym sprawozdaniu końcowym, to w zasadzie każe nam się zastanowić, jak przy tak miernych środkach, które są delegowane do Polskiej Akademii Nauk, udaje im się uzyskać tak wysokie wskaźniki. Ponieważ, jeżeli przeczytamy szczegółowo to sprawozdanie, to doskonale widzimy, że każdy z założonych wskaźników został przekroczony. Nie tylko został osiągnięty, ale został znacznie przekroczony. I tu rzeczywiście mamy do czynienia z upowszechnianiem nauki i z tym wszystkim, co się z nauką powinno wiązać.

I w tym przypadku oczywiście chciałabym zaproponować Komisji, abyśmy pozytywnie ocenili tę część sprawozdania, jeżeli chodzi o Polską Akademię Nauk, dlatego że mamy tutaj do czynienia z maksymalnym wykorzystaniem środków finansowych, które zostały przeznaczone w zakresie budżetu, przy bardzo wysokiej jakości badań.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo.

Czy ktoś z państwa posłów chciałby zabrać głos w dyskusji? Nie widzę.

Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia pozytywnej opinii dotyczącej realizacji budżetu Polskiej Akademii Nauk za rok 2023? Dziękuję. W takim razie Komisja pozytywnie opiniuje wykonanie tej części budżetu.

W tej chwili przechodzimy do Akademii Kopernikańskiej. Proszę o zabranie głosu dyrektora Akademii Kopernikańskiej pana Witolda Mazurka. Z tym że prosiłabym też w takiej skondensowanej części. Bardzo proszę.

Dyrektor Biura Akademii Kopernikańskiej dr hab. Witold Mazurek:

Szanowna pani przewodnicząca, panie ministrze, szanowna Komisjo, w odniesieniu do wykonania planu finansowego Akademii Kopernikańskiej – w 2023 r. akademii zostało przyznane 25 000 tys. zł. Budżet zrealizowaliśmy na poziomie 96%, to jest 24 000 tys. zł. Oczywiście plan finansowy w układzie memoriałowym i inne zostały przedstawione do ministerstwa.

Wynik finansowy akademii stanowi różnicę pomiędzy przychodami ogółem a kosztami ogółem. W 2023 r. jest on ujemny, tzn. 2144 tys. zł. Na ten ujemny wynik finansowy składają się ujemne różnice kursowe od środków zgromadzonych na rachunku bankowym, amortyzacja i koszty dotyczące otrzymanych w zeszłym roku zaliczek na dostawy i usługi aktywowanych w ubiegłym roku pozycji i zapasów. Mam tutaj na myśli te różnice kursowe, dlatego że otrzymaliśmy od rządu Tajwanu 3500 tys. dol., które są z przeznaczeniem na fundowanie stypendiów doktoranckich i habilitacyjnych względem obywateli Ukrainy w związku z agresją Rosji na Ukrainę. I stąd powstało to zobowiązanie, które stanowi jedynie tylko zapis księgowy.

Zrealizowane przychody i dochody w tym samym poziomie wynosiły 26 587 tys., co stanowiło 63,6% planu. Dochody obejmowały dotację podmiotową na funkcjonowanie w wysokości 9000 tys., dotację celową na finansowanie zadań ustawowych w wysokości 15 000 tys., środki otrzymane od jednostek spoza sektora finansów publicznych – to jest 1957 tys., przychody z prowadzonej działalności – 594 tys. i amortyzacja – 36 tys.

Koszty funkcjonowania akademii w 2023 r. wynosiły 13 701 tys., co stanowi 122,4% środków przeznaczonych na ten cel. Całość środków pochodziła z dotacji podmiotowej oraz projektu realizowanego z Narodowym Bankiem Polskim w wysokości 2000 tys. zł, o których wspominałem.

W ramach kosztów poniesionych na funkcjonowanie największą pozycję stanowiły wynagrodzenia osobowe – to jest prawie 99,7% planu, wynagrodzenia bezosobowe również – 88,1% planu. Wynagrodzenia, które akademia wydatkowała – łącznie 2590 tys. zł. Na dzień 31 grudnia zatrudnienie wynosiło 12,5 etatu, jeżeli chodzi o pełne etatyzowanie.

W grudniu dokonano zmiany planu finansowego Akademii Kopernikańskiej w związku z zasileniem właśnie tą kwotą przez przedstawicieli Tajpej w Polsce – to jest kwota na złotówki ok. 15 111 tys. zł, darowizna została przekazana na finansowanie

kosztów, o których wspomniałem, czyli tych stypendiów – i uzyskaniem dofinansowania z Narodowego Banku Polskiego w wysokości 2000 tys. zł na realizację projektu edukacyjnego „Oferta dydaktyczna Akademii Kopernikańskiej w zakresie ekonomii i zarządzania”. Wspomnę tylko, że uzyskiwanie przez jednostkę środków zewnętrznych jest dozwolone prawnie. Zgodnie z ustawą o Akademii Kopernikańskiej przychodami jednostki są, poza środkami budżetowymi, m.in. darowizny, spadki i zapisy – w tym przypadku mam na myśli darowiznę z Tajwanu – i środki finansowe pochodzące z innych źródeł – w tym przypadku środki z NBP.

Jeżeli pani przewodnicząca pozwoli, pan minister, to chciałbym się odnieść tutaj do słów pani poseł. Jeszcze nie?

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

To jeszcze może nie w tej chwili, bo pewnie będzie dyskusja.

Dyrektor Biura Akademii Kopernikańskiej dr hab. Witold Mazurek:

Rozumiem. To dziękuję państwu.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję.

Czy pan minister chciałby coś dodać?

Sekretarz stanu w MNiSW Marek Gzik:

To znaczy może tylko powiem, proszę państwa, że w naszej ocenie działalność instytutu Akademii Kopernikańskiej to alternatywna rzeczywistość dla Polskiej Akademii Nauk. Polska Akademia Nauk powinna być tą instytucją, gdzie finansujemy najlepszych naukowców, rozwijamy naukę w tych instytutach i osoby, które są właśnie w tej od lat najważniejszej naszej instytucji naukowej. Natomiast Akademia Kopernikańska dla nas to był po prostu projekt polityczny. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo.

Pani poseł Sylwia Bielawska dokończy swój koreferat.

Poseł Sylwia Bielawska (KO):

Przepraszam, że pomieszałam te dwie części, ale wydawało mi się, że łatwiej będzie państwu zrozumieć moją negatywną opinię odnośnie do zaakceptowania budżetu i sprawozdania budżetowego, jeżeli to porównam właśnie do Polskiej Akademii Nauk. Przychyliam się oczywiście do opinii pana ministra, że jest to byt, który został stworzony tak naprawdę nie wiadomo z jakiego powodu, podczas gdy te pieniądze powinny zostać właśnie przekazane w mojej opinii na dofinansowanie Polskiej Akademii Nauk.

Ale jeżeli jesteśmy już właśnie szczegółowo przy Akademii Kopernikańskiej, to mam kilka pytań. Nie wiem, czy wszyscy państwo – członkowie Komisji, a także obecni na tym posiedzeniu Komisji – wiedzą dokładnie, jakie są właśnie zadania szczegółowe, które ma realizować Akademia Kopernikańska, i tak naprawdę jakie są efekty działania Akademii Kopernikańskiej.

Jednym z efektów działalności jest m. in., proszę państwa, platforma informacyjna poświęcona międzynarodowej promocji polskiej nauki o zasięgu globalnym, która się ładnie nazywa Polish Science. Jeżeli państwo sobie wejdziecie na tę platformę, to tak naprawdę zobaczycie, że jest to powtórzenie bardzo wielu informacji, które znajdują się zarówno na stronie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, jak i w systemie POL-on. To po pierwsze. Po drugie, ostatnie informacje pochodzą sprzed półtora miesiąca, ponieważ są z kwietnia. Nie jest to zatem promocja polskiej nauki w ośmiu najpopularniejszych językach świata, tylko powtarzanie informacji, do których wszyscy mają możliwość dotarcia gdzieś zupełnie indziej. Po co zatem POL-on? Takie pytanie chyba tutaj do pana ministra należałoby zgłosić.

Dlaczego zatem tylko wybrane obszary badawcze zostały wybrane przez Akademię Kopernikańską i tylko tymi obszarami się państwo zajmujecie? Kto o tym zdecydował? Myślę, że to jest bardzo istotna informacja właśnie dla wszystkich w kontekście wydawanych środków publicznych.

I oczywiście, proszę państwa, na koniec taka najważniejsza informacja. Nie wiem, czy państwo sobie zdajecie sprawę, ale te 25 000 tys. poszło przy 10 etatach, proszę państwa, na wykonanie miernika w wysokości 9 – jest to wskaźnik do dokumentów organizacyjnych i finansowych w danym roku kalendarzowym. Przez rok czasu wydaliśmy 25 000 tys. po to, żeby powstało 9 dokumentów o charakterze organizacyjnym i finansowym czy jakiś regulamin, statut, regulamin przyznawania stypendiów itd. Wyobrażacie sobie państwo? Pewnie sobie nie zdawaliście sprawy, że takie rzeczy tam się działy, ale się jednak działy.

A z drugiej strony mamy właśnie... Niedawno było posiedzenie podkomisji do spraw nauki i szkolnictwa wyższego, na której przedstawiciele Polskiej Akademii Nauk opowiadali nam o swoich kłopotach właśnie z infrastrukturą, z brakiem środków na prowadzenie badań, na wyposażenie swoich pracowników, nie mówiąc już o tym, że brakuje również środków na wynagrodzenia.

A zatem co to są za działania, jakie na przykład podejmują – mam tutaj pytanie – ambasadorowie akademii oraz ambasadorowie współpracy międzynarodowej, na które poszło ponad 3293 tys. zł? Jakie wskaźniki obowiązują ich przy rozliczaniu? Jak są rozliczani i kto tak naprawdę to bada i kto decyduje o tym, kto zostaje ambasadorem? To moje kolejne pytanie, które jest skierowane do przedstawicieli Akademii Kopernikańskiej w ramach tego budżetu.

I tak naprawdę chciałabym, żebyście państwo mi odpowiedzieli na podstawowe pytanie. Waszym głównym zadaniem jest upowszechnianie, promocja oraz popularyzacja szkolnictwa wyższego i nauki – a zatem na czym polega tak naprawdę to upowszechnianie, jaki jest państwa dorobek publikacyjny? Bo pamiętajmy, że nauka to jest głównie publikacja.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo.

Najwyższa Izba Kontroli nie kontrolowała wykonania budżetu Akademii Kopernikańskiej.

Otwieram dyskusję. Do głosu zapisał się pan poseł Dolata, proszę.

Poseł Zbigniew Dolata (PiS):

Tak, dziękuję bardzo.

Ten atak na Akademię Kopernikańską nie jest niczym nowym – po prostu nie możecie zaakceptować niczego, co powstało za czasów rządów Prawa i Sprawiedliwości, nie macie żadnych argumentów merytorycznych...

Głos z sali:

Nie, to nieprawda.

Poseł Zbigniew Dolata (PiS):

...bo gdybyście stosowali argumenty merytoryczne, to można by z tym polemizować, ale po prostu tego nie robicie. A zresztą kilka miesięcy temu mówiłem o Akademii Kopernikańskiej. Wskazywałem na to, jaki to jest potencjał naukowy, że tam są nobliści, że to jest rzeczywiście instytucja, która ma...

Głos z sali:

Nobliści są.

Poseł Zbigniew Dolata (PiS):

Ale proszę mi nie przeszkadzać. Ja słuchałem waszych wypowiedzi, więc może jednak zachowajcie jakiś umiar.

I szczególnie zbulwersowały mnie słowa pana ministra Gzika, który jakby przyłączając się do tej nagonki na Akademię Kopernikańską, wskazał Polską Akademię Nauk jako tę instytucję, którą rząd wspiera. Pięknie wspiera, rzeczywiście, fantastycznie wspiera – jeśli uwzględnimy to, że minimum 50 000 tys. zł zabrakło Polskiej Akademii Nauk, czyli instytutom PAN, na wypłatę gwarantowanych przez rząd podwyżek płac dla naukowców o 30%, a dla pozostałych pracowników o 20%. Pracownicy nienaukowi nie otrzymali w żadnym instytucie ani złotówki podwyżki.

Natomiast na poprzednim posiedzeniu Sejmu podczas posiedzenia podkomisji zajmowaliśmy się właśnie sprawą podwyżek i w ogóle generalnie funkcjonowania Polskiej Akademii Nauk. Dyrektorzy instytutów wskazywali, że również nie byli w stanie w wielu przypadkach wypłacić tych podwyżek naukowcom. Ba, pojawiły się opinie i wypowiedzi takie bardzo jednoznaczne, że część instytutów, szczególnie tych, które działają w obszarze nauk humanistycznych, nie jest w stanie funkcjonować bez zwolnień pracowników naukowych. I pan minister mówi, że to jest priorytet rządu i że wy szczególnie będziecie dbać o Polską Akademię Nauk? Pięknie dbacie. Naprawdę gratuluję, panie ministrze, dobrego samopoczucia.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo, panie pośle.

Ja tylko chciałabym przypomnieć, że budżet na 2023 r. dla Polskiej Akademii Nauk uchwałał rząd Prawa i Sprawiedliwości i to państwo próbowaliście zagłodzić Polską Akademię Nauk, przeznaczając pieniądze na m.in. Akademię Kopernikańską. A co do Akademii Kopernikańskiej, to możemy sobie przeczytać opinię BAS dotyczącą realizacji budżetu: „Przeciętne zatrudnienie w Akademii Kopernikańskiej w 2023 r. wyniosło 10,46 etatów, zaś na wynagrodzenia ogółem łącznie wydatkowano 2163 tys. zł. Przeciętne wynagrodzenie Akademii Kopernikańskiej, łącznie z kierownictwem, w 2023 r. wyniosło 17 238 zł. Wydaje się ono relatywnie wysokie, jeśli porównamy je z innymi podmiotami realizującymi zadania w zakresie nauki i szkolnictwa wyższego”. I o tym mówiła m.in. pani poseł Bielawska, porównując Akademię Kopernikańską i jej dorobek – dziewięć dokumentów organizacyjnych – z innymi instytucjami naukowymi, nie mówiąc o uczelniach, nie mówiąc o Polskiej Akademii Nauk czy innych instytutach, chociażby o sieci Łukasiewicz.

Tak więc myślę, że opinia Komisji zostanie wyrażona za chwilę w głosowaniu. Rozumiem, że pani poseł proponuje negatywną opinię do budżetu?

Głos chciał zabrać jeszcze pan prezes, tak? Pan dyrektor, przepraszam.

Dyrektor Biura Akademii Kopernikańskiej dr hab. Witold Mazurek:

Pan dyrektor biura. Dziękuję, pani przewodnicząca.

Panie ministrze, pani poseł, chciałbym tylko nakreślić taką oto sytuację, że jesteśmy instytucją, która działa od półtora roku. Zrobiliśmy akademię, zrobiliśmy kongres. Zresztą wynika to z zadań ustawowych – to jest art. 3 ustawy o Akademii Kopernikańskiej. Naszymi członkami jest czterech noblistów. Utworzyliśmy Szkołę Główną Mikołaja Kopernika, włącznie z pięcioma szkołami doktorskimi. Dlaczego w tych miastach? Dlatego że to są aktywności tam, gdzie żył Kopernik, a Akademia Kopernikańska miała być żywym pomnikiem dla Mikołaja Kopernika – i nigdy nie myślałem na przykład ja, że Kopernik miał jakieś barwy polityczne, a z tego co wiem, to narodził się troszkę wcześniej niż przysłowiowy PiS.

Kolejną rzeczą jest to, że w wynagrodzenia m.in. wchodzi wynagrodzenia dla członków prezydium. Na dzień dzisiejszy to jest 48 osób i to stanowi 40% wynagrodzenia sekretarza generalnego, stąd generuje nam te koszty. Miało być 100 członków zgodnie z założeniami ustawy, jednakże w związku z tym, że pan prezydent nie zdążył jak gdyby tego podpisać, mamy 50 członków – stąd biorą się te nasze wyniki finansowe w kontekście etatów. I tak jak wspomniałem, etatów mamy 12,5, nie 10.

Co do innych zadań Akademii Kopernikańskiej – wynikają one z ustawy. Kto wymyślił Akademię Kopernikańską? Nie wiem. Ja jestem pracownikiem z konkursu i nigdy nie byłem przynależny do żadnej partii politycznej. A to, co realizujemy – uwierzyłem w to i miałem nadzieję, że to będzie realizowane niezależnie od zmiany układu sił politycznych w Polsce, w związku właśnie z Kopernikiem.

Jeżeli pani poseł ma jeszcze jakieś pytania, to chętnie poproszę – odniesiemy się na piśmie, tak żeby móc ewentualnie doprecyzować te niejasności.

I kolejną kwestią jest to, biorąc pod uwagę cenzus czasowy, jakby pani poseł zerknęła na stronę internetową, to wychodzi nam mniej więcej – umiędzynarodowienie nauki, czyli wystawy o Koperniku, podpisywanie MoU – około trzech do czterech wyjazdów zagranicznych miesięcznie. Mamy podpisane umowy m.in. z Padwą, z Ferrarą – czego

nie udało się zrobić innym instytucjom w państwie. I jak wspomniałem, wśród 40 członków mamy czterech żyjących, funkcjonujących noblistów, którzy tej idei Kopernika zaufali i się do nas po prostu zapisali.

Tak więc to tak mówię tylko w kontekście nauki, bo jeżeli chodzi o publikacje, jak pani pewnie doskonale wie – ja też wykładam na uczelni wyższej – żeby stworzyć artykuł, stworzyć publikację jest potrzebny do tego czas. Jak wspomniałem, od zera, od ołówka do Szkoły Głównej Mikołaja Kopernika, pięć szkół doktorskich, gdzie mamy 80 studentów po roku – myślę, że zrobiliśmy trochę. To też musiało kosztować.

Co do kongresu kopernikańskiego – miałem oferty o 100% wyższe. Udało się to zrobić nieco taniej, więc myślę, że też miało to wydźwięk międzynarodowy i w związku z tym obecność takich osób jak właśnie laureaci nagrody Nobla.

W kontekście Polish Science – korzystaliśmy z tej strony internetowej, z tego portalu w dziewięciu językach. Była to strona w ministerstwie, która była finansowana. W związku z tym, że finansowania nie mamy, stąd po prostu nie korzystamy z tej strony. W tej chwili opracowywaliśmy tę swoją i wydajemy w czterech językach.

Ambasadorowie zgodnie z ustawą są powoływani i może ich wskazywać prezydent Rzeczypospolitej, prezydium, minister nauki i dyrektor centrum naukowego. Zadania ich określone są w ustawie. Dopiero powołaliśmy pierwszych.

Co do grantów – ogłosiliśmy konkursy grantowe, m.in. Polska Akademia Nauk jest jednym z beneficjentów tego konkursu i inne uczelnie. Natomiast w związku z ograniczeniem dotacji celowej w tym zakresie do zera przedłużyliśmy tylko umowy i nie wypłaciliśmy żadnych z tych grantów.

Tak więc proszę zwrócić uwagę na tempo prac w tak małym gronie osób. Dziękuję pani bardzo, dziękuję, pani przewodnicząca, panie ministrze.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo.

Pan minister.

Sekretarz stanu w MNiSW Marek Gzik:

Ja tylko ad vocem do wypowiedzi pana posła Dolaty. Panie pośle, przez cały okres, gdy Prawo i Sprawiedliwość rządziło w naszym kraju, Polska Akademia Nauk była regularnie głodzona. I państwa rząd w odpowiedzi na potrzeby tej instytucji – w 2023 r. wzrost nakładów to było zaledwie 4%. Teraz, w tym roku, kiedy rządzi koalicja 15 października i rząd Donalda Tuska, dołożyliśmy 190 000 tys., co daje 22%. A więc widać, jak do tej instytucji, którą jest Polska Akademia Nauk, podchodził wcześniej rząd PiS, a jak poważnie traktujemy tę instytucję my.

Czy to jest kwota już absolutnie satysfakcjonująca i rozwiązująca wszystkie problemy? Pewnie nie. Ale chcemy jeszcze dokonać głębokiej reformy tej instytucji. Mam nadzieję, że – bo jesteśmy w trakcie właśnie przygotowywania nowelizacji ustawy, to spowoduje, że wróci... zależy nam na tym, żeby nadzór nad Polską Akademią Nauk trafił do ministerstwa. Będziemy mieli wtedy lepszy przegląd tego wszystkiego, co się dzieje w instytutach, będziemy mieli kontrolę nad wydatkowanymi środkami. I wówczas będziemy walczyli o to, żeby w kolejnym budżecie, na przyszły rok, znalazły się jeszcze dodatkowe środki, żeby przynajmniej można było zrównać te podwyżki z nauczycielami akademickimi i uczelni publicznych. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo.

Czy jest sprzeciw wobec wniosku?

Poseł Zbigniew Dolata (PiS):

Pani przewodnicząca, jeszcze bardzo...

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Zamykam dyskusję.

Poseł Zbigniew Dolata (PiS):

Nie, nie, pani przewodnicząca...

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Czy jest sprzeciw?

Posel Zbigniew Dolata (PiS):

Bardzo proszę o udzielenie głosu, ponieważ...

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Czy jest sprzeciw wobec wniosku pani poseł Sylwii Bielawskiej...

Posel Zbigniew Dolata (PiS):

Pani się zachowuje jak pruski kapral, a nie jak przewodnicząca Komisji.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

...o negatywne zaopiniowanie sprawozdania...

Posel Zbigniew Dolata (PiS):

Po co my tu w ogóle przyszliśmy?

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

...z wykonania budżetu państwa w zakresie części budżetowej 90 – Akademia Kopernikańska?

Posel Zbigniew Dolata (PiS):

Sprzeciw – i ja uzasadnię ten sprzeciw.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Jest sprzeciw. Dziękuję bardzo. Przystępujemy do głosowania.

Posel Zbigniew Dolata (PiS):

Nie, pani przewodnicząca...

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Kto z państwa jest za negatywnym zaopiniowaniem...

Posel Zbigniew Dolata (PiS):

Pani przewodnicząca, czy pani rozumie istotę swojej funkcji?

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

...sprawozdania z wykonania budżetu państwa w zakresie części budżetowej 90 – Akademia Kopernikańska? Kto jest za negatywnym zaopiniowaniem? Kto jest przeciw? Kto się wstrzymał? Dziękuję bardzo.

Proszę o wyniki głosowania. Głosowało 23 posłów. 15 głosowało za negatywnym zaopiniowaniem części budżetowej 90 – Akademia Kopernikańska, 8 – przeciw negatywnemu zaopiniowaniu, nikt się nie wstrzymał.

Komisja negatywnie opiniuje wykonanie budżetu w zakresie części budżetowej 90 – Akademia Kopernikańska.

Przechodzimy do następnego punktu.

Posel Zbigniew Dolata (PiS):

Ale po co?

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Rozpatrzenie i zaopiniowanie sprawozdania z wykonania budżetu państwa w części budżetowej 30 – Oświata i wychowanie, w części budżetowej 83 – Rezerwy celowe, poz. 29 oraz Instytut Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego. Proszę o zabranie głosu sekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej panią Joannę Muchę.

Sekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Joanna Mucha:

Dzień dobry. Witam państwa bardzo serdecznie. Bardzo dziękuję za możliwość zabrania głosu.

Szanowni państwo, przedstawiliśmy państwu bardzo szczegółową informację na temat wykonania budżetu. Mam nadzieję, że wszyscy państwo otrzymaliście te informacje. W związku z tym ja postaram się w miarę krótko i gdyby to było możliwe, to chciałabym

poprosić, żeby najpierw rozpatrzyć te dwie części, czyli część 30 i część 83, a po dyskusji o tych dwóch częściach dopiero przejść do rozpatrzenia części dotyczącej instytutu. Jest z nami pani dyrektor instytutu, więc przedstawi wszystkie dane w największych szczegółach.

Przechodząc do części 30 – plan dochodów budżetowych w części 30 – Oświata i wychowanie w ustawie budżetowej na rok 2023 określony został w wysokości mniej więcej 8300 tys. Dochody zrealizowano w łącznej kwocie 13 000 tys. zł, prawie 14 000 tys. zł, to jest 168% planu. Uzyskane dochody pochodziły m.in. z wpływów z opłat egzaminacyjnych oraz opłat za wydawanie świadectw, dyplomów, zaświadczeń, certyfikatów i ich duplikatów uzyskanych przez okręgowe komisje egzaminacyjne oraz Ministerstwo Edukacji i Nauki – tutaj dochody to jest ok. 7500 tys.; wpływów z różnych opłat, m.in. za certyfikację zawodu w ramach Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, opłatę za raporty z Systemu Informacji Oświatowej oraz za dopuszczenie podręczników do użytku szkolnego – to jest mniej więcej 1400 tys. zł; wpływy z rozliczeń zwrotów z lat ubiegłych – to są prawie 3400 tys. zł; wpływy z pozostałych odsetek – 1027 tys.

Oczywiście znacznie ciekawsza jest część wydatkowa. Wydatki budżetu państwa w części 30 – Oświata i wychowanie. W znowelizowanej ustawie budżetowej na rok 2023 wydatki w części 30 zaplanowano w kwocie 607 308 tys. zł. Plan po zmianach z uwzględnieniem zwiększeń z rezerw celowych wyniósł 1 006 328 tys. zł i zrealizowany został w 92,8%, to jest w kwocie 933 702 tys. zł.

Główne wydatki, to jest 91,5% ogółu wydatków, zostały poniesione w dziale Oświata i wychowanie. Plan wydatków po zmianach w tym dziale wyniósł 921 226 tys. zł, a wykonany został w kwocie 855 028 tys. zł, to jest 92,8% planu. Wydatki realizowano w dziale 750 – Administracja publiczna, tutaj 62 000 tys., z przeznaczeniem na finansowanie zadań związanych z funkcjonowaniem Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz na współfinansowanie projektów z udziałem środków Unii Europejskiej; w dziale 752 – Obrona narodowa – 13 tys. zł, myślę, że tę część pominię; w dziale 851 – Ochrona zdrowia – 3084 tys., z przeznaczeniem na realizację zadań wynikających z ustawy o zdrowiu publicznym; w dziale 853 – Pozostałe zadania z zakresu polityki społecznej – 1063 tys.; w dziale 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza – 1500 tys. zł przeznaczono na wsparcie działań skierowanych do dzieci i młodzieży w obszarze wolontariatu oraz edukacji pozaformalnej, promowanie współpracy między szkołami, organizacjami pozarządowymi oraz szkolenia młodzieży, wypłaty stypendiów ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania dla uczniów uzyskujących wybitne osiągnięcia edukacyjne; w dziale 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego było to 10 700 tys. przeznaczone na dotację podmiotową z budżetu państwa dla instytucji kultury Centrum Nauki Kopernik.

Jeśli chodzi o wynagrodzenia w państwowych jednostkach budżetowych, to przeciętne zatrudnienie w części 30 – Oświata i wychowanie w przeliczeniu na pełne etaty w 2023 r. wyniosło 1446 osób i było niższe w porównaniu do przeciętnego zatrudnienia w 2022 r. o 19 osób. Przeciętne wynagrodzenia wyniosło 9715 zł i było wyższe o 995 zł niż w 2022 r. Ale tu zaznaczę, że my zawsze mamy bardzo niskie średnie wynagrodzenia i tu zawsze prosimy o pochylenie się nad tym tematem Wysoką Komisję. Wzrost wynagrodzeń wynikał głównie ze zwiększenia wynagrodzenia dla osób nieobjętych i objętych mnożnikowymi systemami wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej.

Dotacje podmiotowe i celowe w części 30 – Oświata i wychowanie. Plan po zmianach w zakresie dotacji podmiotowych został określony w kwocie 23 500 tys. Wykonanie wyniosło 21 057 tys. Dotacje podmiotowe przyznano Instytutowi Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego oraz instytucji kultury Centrum Nauki Kopernik.

W części 30 – Oświata i wychowanie plan po zmianach w zakresie dotacji celowych został określony w kwocie 423 642 tys. zł. Wykonanie wyniosło 373 456 tys. Dotacje celowe przeznaczono m.in. na realizację następujących programów i przedsięwzięć: „Poznaj Polskę”, „Poznaj Polskę na sportowo”, „Poznaj polskie ślady w Europie”, program wsparcia edukacji „Lekkoatletyczne nadzieje olimpijskie”, „Kształcenie animatorów sportu szkolnego”. Ponadto dotacje celowe zostały przeznaczone na realizację programów: „Inwestycje w oświacie – wsparcie trwających inwestycji realizowanych

przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące jednostki systemu oświaty” oraz „Inwestycje w oświacie”. Jak państwo doskonale wiecie, te dwa programy są w tej chwili poddawane bardzo głębokiej kontroli i część środków wydatkowanych w ramach tych programów już jest zwrócona, jest w trakcie zwrotu albo – mam nadzieję – będzie zwrócona.

Dotacje celowe przeznaczono również na realizację badań organizacji międzynarodowych, organizację studiów podyplomowych dla nauczycieli, wkład krajowy na współfinansowanie zadań realizowanych w ramach „Europejskiego korpusu solidarności” i programu Erasmus+.

Wydatki budżetu środków europejskich. W części 30 – Oświata i wychowanie w ustawie budżetowej na rok 2023 wydatki budżetu środków europejskich zostały zaproponowane w wysokości 168 358 tys. zł. Plan wydatków po zmianach, uwzględniając zwiększenia z rezerw celowych, wyniósł 229 216 tys. zł i został zrealizowany w kwocie 222 475 tys. zł. Powyższe środki zostały przeznaczone na realizację projektów w ramach programu operacyjnego „Wiedza, edukacja, rozwój” na lata 2014–2020, programu operacyjnego „Polska cyfrowa” na lata 2014–2020 oraz perspektywy finansowej 2021–2027. Tu, jak państwo wiecie, też jeszcze są prowadzone badania.

I część 83 od razu? Pani przewodnicząca, czy część 83 mogę od razu?

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Tak, proszę.

Sekretarz stanu w MEN Joanna Mucha:

Rezerwa celowa poz. 29 – Podwyższenie wynagrodzeń nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych prowadzonych przez organy administracji rządowej. W ustawie budżetowej na rok 2023 zaplanowano środki w wysokości 137 300 tys. zł. Wydatki zrealizowano w kwocie 124 724 tys. zł, to jest 91% planu. Środki zostały przeznaczone na sfinansowanie od 1 stycznia 2023 r. podwyższenia o 7,8% wynagrodzeń nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach prowadzonych przez: ministra kultury i dziedzictwa narodowego, ministra rolnictwa i rozwoju wsi, ministra sprawiedliwości, ministra klimatu i środowiska, ministra edukacji i nauki, ministra obrony narodowej, ministra infrastruktury; uzupełnienie wydatków związanych z wypłatą wynagrodzeń osobowych dla nauczycieli zatrudnionych w szkołach polskich, przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej – tutaj kwota 3170 tys.; sfinansowanie: skutków podwyższenia wynagrodzeń nauczycieli o 7,8% od 1 stycznia, skutków podwyższenia wynagrodzeń nauczycieli początkujących od 1 września 2022 r., skutków przyspieszenia uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego od 1 września 2023 r., całorocznych skutków zatrudnienia od 1 września 2022 r. nauczycieli dodatkowej pomocy psychologiczno-pedagogicznej zatrudnionych w Ośrodku Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą – to jest mniej więcej 2300 tys. zł.

Proszę państwa, tak jak mówię, bardzo szczegółowe informacje przesłaliśmy do wszystkich państwa. Ja jestem oczywiście na posiedzeniu Komisji z panem dyrektorem Hodzyńskim, który ewentualnie też udzieli wszelkich bardzo szczegółowych informacji. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo.

Proszę panią Kielan-Glińską, dyrektor Departamentu Nauki Oświaty i Dziedzictwa Narodowego w Najwyższej Izbie Kontroli, ale proszę do części 30 i 83.

Pełniąca obowiązki wicedyrektor departamentu NIK Ilona Kielan-Glińska:

Pani przewodnicząca, szanowni państwo, Najwyższa Izba Kontroli oceniła pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2023 r. w części 30 – Oświata i wychowanie. W wyniku kontroli ponad 25% wydatków z budżetu państwa – to jest kwota ponad 236 000 tys. zł, która została skontrolowana – stwierdzono, że zostały one poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonych w przepisach o finansach

publicznych. Nie stwierdzono niecelowego i niegospodarnego wydatkowania środków publicznych.

Jednocześnie stwierdzono nieprawidłowość, która wynikała z niezrealizowania wniosku sformułowanego po kontroli wykonania budżetu państwa w 2022 r. dotyczącego precyzyjnego określania warunków udziału w programach ministra, trybu przeprowadzania naboru oraz kryteriów oceny wniosków ze wskazaniem ich wag. W komunikatach ustanawiających program „Wsparcie edukacji” oraz programy inwestycyjne „Inwestycje w oświacie” minister w sposób ogólny, podobnie jak w ubiegłym roku, określił kryteria oceny wniosków, nie wskazał sposobu dokonywania ich oceny merytorycznej ani sposobu ustalenia kwoty przyznanej dotacji. W komunikatach tych nie doprecyzowano również wpływu opinii merytorycznej lub ekspertyzy przygotowanej przez zespół doradczy lub ekspertów na proces podejmowania przez ministra decyzji o udzieleniu dofinansowania. Skutkiem było udzielenie przez ministra dotacji celowych w łącznej wysokości ponad 14 000 tys. zł podmiotom, których wnioski nie otrzymały rekomendacji zespołów doradczych, co NIK uznaje za nierzetelne.

Jednocześnie Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sprawozdania budżetowe oraz sprawozdania w zakresie operacji finansowych. Sprawozdania łączne zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem rachunkowym. Kwoty wykazane w sprawozdaniach były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością Najwyższa Izba Kontroli wniosowała do ministra edukacji o niezwłoczną realizację wniosku pokontrolnego NIK sformułowanego po ubiegłorocznej kontroli wykonania budżetu państwa dotyczącego precyzyjnego określania warunków udziału w programach ministra, trybu przeprowadzania naboru oraz kryteriów oceny ze wskazaniem ich wag.

Jeżeli chodzi o kontrolę rezerwy w pozycji 29, to tutaj badaniem objęto ponad 78 000 tys. zł. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Ocena NIK jest pozytywna. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo.

I pani poseł Kinga Gajewska przedstawi koreferat i wnioski do opinii Komisji – też proszę część 30 i 83.

Poseł Kinga Gajewska (KO):

Dziękuję, pani przewodnicząca.

Tak, generalnie sprawozdania łączne zostały sporządzone przez dysponenta w części 30 – Oświata i wychowanie terminowo, prawidłowo pod względem rachunkowym. Ale pozwolę sobie zacytować panią przewodniczącą sprzed 30 minut: cyferki się zgadzają, ale... I teraz przejdźmy do konkretnych i tych stwierdzonych nieprawidłowości. One w moim przekonaniu – i mam nadzieję, że uda mi się przekonać do tego Komisję – te nieprawidłowości są na tyle poważne, że nie możemy sobie pozwolić jako Komisja, aby przychylić się do zarekomendowania wydawania w taki sposób pieniędzy.

I teraz zacznijmy od osławionego już projektu, tak naprawdę dwóch projektów: „Inwestycje w oświacie” i drugi – „Wsparcie edukacji”. Tutaj minister w sposób ogólny określał kryteria oceny wniosków bez wskazywania wag poszczególnych kryteriów. Nie wskazał sposobu dokonywania ich oceny merytorycznej ani sposobu ustalania kwoty przeznaczonej dotacji. Nie doprecyzowano też wpływu opinii merytorycznej i ekspertyz przygotowywanych przez zespół doradczy – zespół doradczy, który był powoływany bezpośrednio, jakby wskazywany palcem przez ministra, który na samym końcu, jak wiemy, kiedy zespół podjął negatywne opinie co do składanych wniosków, nie przychylił się, nie wziął w ogóle pod uwagę ich negatywnych opinii i przyznawał też osobiście według własnego widzimisię dotacje, ogromne dotacje, z budżetu państwa na różne fundacje, stowarzyszenia, które były powiązane z wówczas rządzącą partią polityczną. Poza tym program „Wsparcie dla edukacji” – minister tutaj dopuścił możliwość przyznania dotacji też poza naborem, nie precyzując dokładnych warunków i zasad przyznawania dotacji w tym trybie.

Tutaj idziemy dalej, bo nie chcę też przedłużać tego wywodu – wiemy, że te analizy jeszcze trwają. Natomiast szczegółowym badaniem objęto wykorzystanie w 2023 r. środków na dotacje celowe ośmiu podmiotów, Instytutu Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego, też PZPN i kilku innych fundacji – i tutaj nie wszystkie zostały pozytywnie zaopiniowane. I teraz pozwolę sobie przytoczyć tylko kilka z tej analizy.

Projekt „Poznaj Polskę na sportowo”. Minister ustanowił takie przedsięwzięcie, to są ogromne pieniądze z budżetu. Przedmiotem takiego przedsięwzięcia było wsparcie finansowe w realizacji działań polegających na organizacji wyjazdów uczniów szkół na zawody klubów sportowych zrzeszonych w Polskim Związku Piłki Nożnej. Te wyjazdy miały być w charakterze widzów, natomiast tylko dla tych stowarzyszeń, które są zrzeszone w PZPN. Zatem skoro celem tej całej akcji miała być aktywizacja dzieci i młodzieży, zachęcanie dzieci i młodzieży do czynnego udziału w uprawianiu piłki nożnej, to dlaczego zawężono wydawanie pieniędzy i te konkursy tylko i wyłącznie do osób, które są już zrzeszone w PZPN? Tutaj wydaje się, że nie było tej celowości. Też było zapytanie do ministerstwa, niestety aktualnego, dlaczego tak się stało, jakie były tego powody. I dzisiejsze ministerstwo nie zna odpowiedzi, dlaczego akurat wybrano taką grupę i w jaki sposób miało to spełniać te cele.

Inny taki konkurs – poważne, wysokie kwoty właśnie tego osławionego projektu „willa plus” w ramach programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania”. Na to zostały przeznaczone ogromne pieniądze – już udało się z kilku fundacji odzyskać pieniądze, które były nienależycie przekazane tym fundacjom. I teraz, jedną z nich był Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Dmowskiego i Paderewskiego. Tutaj przyznano dotację na podstawie tej umowy już – powiedzmy, że – 22 grudnia, ale udało się odzyskać na szczęście te pieniądze. Jest też ciężko ocenić te działania MEN w całym 2023 r. w wydatkowaniu tych pieniędzy, bo było wszakże trzech ministrów – aktualnie ministerstwo ma niespełna miesiąc.

Kolejna rzecz to jest rozwiązanie umowy i na szczęście uzyskanie pieniędzy z Muzeum Regionalnego w Kutnie. I tutaj pragnę przestrzec i polityków, i też aktualne ministerstwo – rozumiem, że nie będą wykorzystywali takich sytuacji, ale warto poruszyć sprawę właśnie tego Muzeum Regionalnego w Kutnie. Otóż, jak pamiętamy też z doniesień medialnych, ówczesny minister pan Tomasz Rzymkowski wręcz...

Posel Mirosława Stachowiak-Różecka (PiS):

Czy możemy jednak wrócić do rzeczy?

Posel Kinga Gajewska (KO):

Tak, ale to jest bardzo poważna sprawa, bo ja bym nie lekceważyła wydatkowania 500 tys. zł właśnie z budżetu na 2023 r. i całej historii, jak to się wydarzyło. Otóż muzeum w Kutnie otrzymało na samym początku 500 tys. dofinansowania. Ówczesny minister Tomasz Rzymkowski wydrukował taką dużą plaketkę, taki czek w Kutnie – nota bene tam jest jego biuro poselskie, jego okręg wyborczy – aby pokazać, że przekazuje temu miejscu 500 tys. zł na tron i łożę. Ale nie chcę też umniejszać potrzeb muzeum w Kutnie i rozumiem, że dotacje są na bardzo różne rzeczy i państwo polskie powinno wspierać różnego rodzaju potrzeby różnych instytucji – ale są ku temu miejsca, są ku temu konkursy specjalne. Nie jestem pewna, czy ministerstwo edukacji jest odpowiednim miejscem. I to samo przekonanie też miało później ministerstwo, które się zorientowało, po interwencji również Najwyższej Izby Kontroli, że jednak źle wydało te pieniądze, i jeszcze wówczas Ministerstwo Edukacji i Nauki, pod rządami pana Czarnka, musiało przeprosić Kutno i zabrać im pieniądze. Niestety nie udało im się – dużo rzeczy się nie udawało – wtedy, w tym rządzie, uzyskać tych pieniędzy, tego zwrotu 500 tys. zł. Ten zwrot na szczęście udał się aktualnemu Ministerstwu Edukacji Narodowej.

I co to pokazuje? Żeby naprawdę swoje potrzeby, okręgu wyborczego, osobiste jakieś przekonania, że akurat może uda mi się uszczknąć kilka więcej głosów w swoim okręgu wyborczym, nigdy nie przyświecały takim celom jak wsparcie ogromnych inwestycji, wydarzeń. Jestem przekonana, że Muzeum Regionalne w Kutnie straciło na tym najwięcej, bo najpierw zostało im obiecane, później zabrane, zła sława – wszyscy w Polsce

wiedzą, że dostali pieniądze z ministerstwa za głosy. I teraz jeszcze muszą zwrócić te pieniądze, które już wydali. Naprawdę tragedia dla takiej instytucji,

I ostatnia rzecz. O, tutaj też trudna sytuacja – dużo pieniędzy zostało wydanych, wręcz sześciokrotnie więcej, na promocję i marketing. Wydatki w stosunku do 2022 r. wzrosły właśnie sześciokrotnie, a najwyższe kwoty brutto wydano na realizację umów zawartych z Telewizją Republika SA. To też pokazuje, że te takie dziwne, nieklarowne przepływy pieniędzy w roku wyborczym mają też swoje owoce później – ludzie to po prostu widzą.

Tak więc uprzejmie rekomenduję Komisji, aby po prostu odrzuciła sprawozdanie. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję. Czyli rozumiem, że chodzi o negatywną opinię w sprawie wykonania budżetu państwa w części 30, tak? Rezerwa celowa 83 jest pozytywna, tak?

Ja mam pytanie, bardzo krótkie, do pani dyrektor Najwyższej Izby Kontroli. Bo z pani wypowiedzi zrozumiałam, że po aferze „willa plus” i przekazywaniu środków organizacjom pozarządowym niby na cele edukacyjne państwo po sprawdzeniu budżetu na 2022 r. wydało zalecenia ministrowi, żeby poprawił regulamin konkursu – żeby w 2023 r., jeżeli byłyby środki na tego typu zadania, to żeby tak poprawił regulamin, żeby te środki były wydawane transparentnie. I teraz, idąc na kontrolę, stwierdziliście, że to zalecenie nie zostało wykonane. Tak mogę rozumieć pani wypowiedź? Dokładnie tak.

I panią minister Muchę chciałabym zapytać: czy poprzednie ministerstwo edukacji po kontroli w 2022 r., kiedy NIK wskazywał na nieprawidłowości w programie m.in. „willa plus” – czy poprzedni minister, poprzedni ministrowie zarządzili kontrolę w instytucjach związanych z realizacją programów? Czy próbowali po 2022 r. zweryfikować ten program i zrobić tam po prostu porządek, mówiąc kolokwialnie?

Sekretarz stanu w MEN Joanna Mucha:

Nie, pani przewodnicząca. Żadnych takich prób nie podjęto. Nie wdrożono tych rekomendacji w życie w najmniejszym stopniu. Natomiast w MEN z departamentem kontroli – akurat tak się składa, że departament kontroli też jest pod moim nadzorem – wpisaliśmy bardzo daleko idące jakby zmiany dotyczące właśnie procedur konkursowych i będziemy je wdrażać w tym roku. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo.

Po tej wypowiedzi pozwolę sobie poprzeć wniosek pani poseł Kingi Gajewskiej o negatywne zaopiniowanie wykonania budżetu w części budżetowej 30. Myślę, że podstawa do tej negatywnej opinii jest oczywista.

Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia?

Poseł Tomasz Zieliński (PiS):

Sprzeciw.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

W takim razie przystępujemy do głosowania. Kto z państwa jest za negatywnym zaopiniowaniem sprawozdania z wykonania budżetu państwa w części 30 – Oświata i wychowanie? Kto jest przeciw? Kto się wstrzymał? Dziękuję bardzo.

Proszę o wyniki. Głosowało 16 posłów. 13 było za negatywnym zaopiniowaniem wykonania budżetu państwa w części 30, 3 było przeciw, nikt się nie wstrzymał.

Stwierdzam, że Komisja negatywnie zaopiniowała wykonanie budżetu państwa w części 30 – Oświata i wychowanie.

Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia pozytywnej opinii Komisji w części budżetowej 83 – Rezerwy celowe, poz. 29? Nie ma sprzeciwu. Stwierdzam, że Komisja przyjęła pozytywną opinię w sprawie wykonania budżetu państwa w części budżetowej 83 – Rezerwy celowe poz. 29.

I został nam dzisiaj jeszcze do omówienia Instytut Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego. Bardzo proszę panią minister.

Sekretarz stanu w MEN Joanna Mucha:

Pani przewodnicząca, jeśli to jest możliwe, przekażę głos pani dyrektor Urszuli Starakiewicz, żeby przedstawiła informację – myślę, że jest tutaj najlepiej poinformowaną osobą.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Bardzo proszę.

Dyrektor Instytutu Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego dr Urszula Starakiewicz-Krawczyk:

Szanowna pani przewodnicząca, szanowna Komisjo, przychody instytutu w 2023 r. wyniosły 70 875 tys. Głównym źródłem przychodów były dotacje otrzymane z budżetu państwa – dotacja podmiotowa w kwocie 12 872 tys. oraz dotacja celowa w kwocie 57 607 tys. zł. Obydwie dotacje zostały wykorzystane w ponad 90%. Stosunkowo niższe wykorzystanie, bo na poziomie 84,5%, jest dotacji podmiotowej. I tutaj muszę powiedzieć, że głównie ta dotacja podmiotowa została nie do końca wykorzystana ze względu na, po pierwsze, złe zaplanowanie środków w budżecie. W związku z tym środki były, ale nie w tych paragrafach, w których tak naprawdę powinny być, w związku z czym nie można było tego wykorzystać – na przykład były w paragrafie „materiały i energia”, natomiast nie było ich w innych. Ale też nie wykorzystano tych środków ze względu na nieterminową realizację umów zawartych w roku 2023 i nierozstrzygnięcie przetargu na zakup wyposażenia – i o tym jeszcze będę za chwilę mówić.

Jeśli chodzi o większe szczegóły – bo znowu tutaj, jeśli chodzi o liczby, to one zasadniczo, można by sądzić, się zgadzają, natomiast w ramach informacji uzupełniających należy zwrócić uwagę na to, że instytut nie miał wprowadzonej polityki rachunkowości. Tę politykę rachunkowości dopiero wprowadziłam ja zarządzeniem w lutym, kiedy objęłam stanowisko dyrektora. Nie było też głównej księgowej. Do końca maja 2023 r. księgowość była zlecona prywatnej firmie, co jest wprost złamaniem przepisów ustawy, co zostało podkreślone w projekcie wystąpienia pokontrolnego.

W ramach prowadzonego aktualnie badania sprawozdania finansowego przez biegłego rewidenta powinno być badane sprawozdanie finansowe za rok 2023, ale pani biegła rewident na wstępie podkreśliła, że – poza tym, że nie było wprowadzonej polityki rachunkowości, ale też tego, że...

Sekretarz stanu w MEN Joanna Mucha:

To jest przestępstwo.

Dyrektor Instytutu Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego dr Urszula Starakiewicz-Krawczyk:

Tak, to jest naruszeniem przepisów. Poza tym sprawozdanie finansowe instytutu za rok 2022 nie spełnia wymogów ustawowych, dlatego należy – mamy taką opinię – stwierdzić, że nie zostało w ogóle prawidłowo sporządzone, co stanowi naruszenie przepisów zarówno ustawy o instytucie, ustawy o rachunkowości, jak i ustawy o finansach publicznych, w związku z czym nie można przejść do badania sprawozdania z 2023 r., ponieważ nie było sprawozdania z 2022 r.

Zgodnie z naszą ustawą o instytucie sprawozdanie finansowe powinno podlegać ocenie biegłego rewidenta i firmę audytorską wskazuje minister nadzorujący – w naszym przypadku minister edukacji narodowej. Ale znowu okazało się, że firma audytorska, która została wskazana do badania sprawozdania finansowego, nie ma stosownych uprawnień, więc nie jest firmą audytorską, więc też to, co przedstawiła – raport nie jest badaniem sprawozdania finansowego, co znowu stanowi naruszenie przepisów ustawy o instytucie.

W związku z tym na ten moment, jeśli chodzi o sytuację rachunkową, jesteśmy w trakcie badania sprawozdania finansowego za 2022 r. Dopiero kiedy ono zostanie zaakceptowane, będziemy mogli przejść do poprawienia sprawozdania za 2023 r., które następnie zostanie zbadane przez biegłego rewidenta. Tak więc na razie odkręcamy te problemy z zeszłego roku, które zastaliśmy.

Jeśli chodzi o wynagrodzenia, to warto jest zauważyć, że były one rażąco wysokie, jeśli chodzi o kadre kierowniczą. Tutaj już padały kwoty, ale myślę, że my je jednak

przebiliśmy. Dyrektor instytutu zarabiał 35 tys. zł miesięcznie. Wicedyrektor zarabiał 33,5 tys. zł, ale odebrał cztery premie za rok 2023, co spowodowało, że jego średniamiesięczne wynagrodzenie wynosiło 42 800 zł. Oczywiście przekracza to ustawę kominową, więc zawnioskowaliśmy o zwrot nadpłaconych kwot.

Jeśli chodzi o podsumowanie stanu procedur za zeszły rok, to też należy stwierdzić, że notorycznie nie przestrzegano procedury obiegu dokumentów, nie było wniosków zakupowych przez większą część roku, brakowało konsultacji i zabezpieczenia środków w budżecie ze służbami księgowymi, na dokumentach podpisywały się osoby, które były nieuprawnione do tego, po czym następował brak kontroli nadzoru nad realizacją umów – w związku z czym rok 2024 rozpoczęliśmy z zaciągniętymi zobowiązaniami z roku 2023 w wysokości 700 tys. zł. Oczywiście te środki nie były nigdzie zaplanowane ani przewidziane – powinny być zrealizowane w poprzednim roku, ale te umowy nie zostały dopilnowane, a przetargi nie zostały rozstrzygnięte. Notoryczne było dzielenie zamówień publicznych, bezcelowe zakupy i właśnie niechlujność w odbieraniu umów.

W zeszłym roku zostało zorganizowane duże wydarzenie – I Światowy Kongres Edukacji i Nauki Polskiej za Granicą. To wydarzenie kosztowało budżet państwa 2600 tys. zł. To wydarzenie podlega kontroli wydatkowania środków, ponieważ właśnie były naruszone procedury zarówno przetargowe, jak i brakuje dokumentów. Kompletujemy jeszcze dokumenty, staramy się udokumentować, prawidłowo zweryfikować, czy ten kongres został właściwie rozliczony.

To tyle na ten moment. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo.

Czy Najwyższa Izba Kontroli coś chce dodać do tej czarnej listy?

Pełniąca obowiązki wicedyrektor departamentu NIK Ilona Kielan-Glińska:

Nie wiem, czy do czarnej listy, natomiast, pani przewodnicząca, szanowni państwo, chciałabym powiedzieć, że bezpośrednia kontrola nie była realizowana w instytucie, natomiast podczas badania rezerw celowych dobraliśmy do próby właśnie umowę zawartą przez ministra edukacji z tym instytutem. Naszą uwagę zwróciła pewna tożsamość elementów wskazanych w przedmiocie umowy z zadaniami instytutu, co oznacza dość dużą ogólność w sformułowaniu przedmiotu umowy. Szczegółowe wyniki na s. 14 wystąpienia pokontrolnego, już pozwolę sobie ich... Nieprawidłowości w tej kwestii nie stwierdziliśmy – to chciałabym dodać. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo.

Pani poseł Kinga Gajewska.

Poseł Kinga Gajewska (KO):

Szanowni państwo, wszyscy chyba tutaj słyszeliśmy dosyć klarownie, jak wyglądało to gospodarowanie środkami z Instytutu Kolbego – nieuprawnione osoby podpisują dokumenty, bezcelowe zakupy, naruszane procedury konkursowe, że cztery ustawy złamane, tutaj sprawdzania za 2020 r. nie ma, bez głównej księgowej można było funkcjonować, bez polityki rachunkowości można było funkcjonować, nierozstrzygnięte niektóre przetargi, a jak były, to w ogóle nawet nie ma skompletowanych umów. I taka wisienka na torcie – 42 tys., ponad ustawę kominową zarabiający... i to wicedyrektor czy dyrektor?

Dyrektor Instytutu Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego dr Urszula Starakiewicz-Krawczyk:

Wicedyrektor.

Poseł Kinga Gajewska (KO):

Wicedyrektor. Proszę państwa, to jest po prostu kwintesencja ośmiu lat PiS – nie da się tego lepiej określić jak właśnie pani dyrektor Instytutu Kolbego, pani Urszula Starakiewicz-Krawczyk, która po prostu jak w pigułce opisała, jak wyglądała polityka. Chyba oczywistym jest, że będziemy negatywnie opiniowali to sprawozdanie. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Dziękuję bardzo.

Czy ktoś z państwa chce zabrać głos w dyskusji? Nie widzę.

Przystępujemy do głosowania. Kto jest za przyjęciem zaproponowanej przez panią poseł Kingę Gajewską negatywnej opinii realizacji z wykonania budżetu Instytutu Rozwoju Języka Polskiego im. Maksymiliana Marii Kolbego? Kto jest przeciw? Kto się wstrzymał? Dziękuję bardzo.

Proszę o wyniki głosowania. Głosowało 15 posłów. Za było 12, przeciw – 3, nikt się nie wstrzymał.

Stwierdzam, że Komisja negatywnie zaopiniowała sprawozdanie z wykonania budżetu państwa Instytutu Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego.

Przystępujemy do wyboru posła referenta, który przedstawi opinię na posiedzeniu Komisji Finansów Publicznych. Proponuję na tę funkcję panią poseł Jolantę Ziębę-Gzik. Czy jest sprzeciw?

Poseł Iwona Małgorzata Krawczyk (KO):

Nie ma.

Przewodnicząca poseł Krystyna Szumilas (KO):

Nie słyszę. Stwierdzam, że Komisja przyjęła wniosek.

Porządek dzienny posiedzenia został wyczerpany.

Zamykam posiedzenie Komisji.